Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ★ ШИНАРА, 1 МАРТ, 1988 ШУ. ★ № 26 (7529). ★ Мах 3 коп.

ТАХАН НОМЕРЕ:

2-гІа оагІув

«Фабрика коллектив—нийсача наькъагІа» («Экономически реформа: хьалхара итогаш») М. Магомадов.

«Бехка кІалхара бовла гІерт» («Керттердар—продукце дикал») М. Оздоев.

3-гІа оагІув

«ТІехьатетта йиш яц», «Іа юкъехьош дола дакъа» («Перестройка бІухой хила») М. Мамаев, А. Синчинов.

4-гІа оагІув

«Харцахьа никъ» («Суда залера») Т. Юсупова.

Яхьа дневник

ЛаьрхІар кхоачашду

ДІадахача юбилейни шера план ханал дукха хьалха кхоачашъ-яьча Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша доккхий декхараш тІанйцар пятилетка кхоалагІча шера кхы а беркатегІа къахьегара. Шоай деша дай хилара шерра социалистически яхь йоаржаьча цар бизза пайда нйбу балха ханахи производственни мощностехи. Цудухьа дерригача технико-экономически хьокхамий январь бетта плани тІанйца декхараши тІехкхоачашдарах рапорт делар цар. Паччахьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа техар 70 метр гаргга бурув. Къахьегама овсарле лакхъяра бетта задани 6,3 процент тІехкхоачаш а яь, духхьал из лакхъяра чотагІа техад УБР коллективо заданел совгІа мел теха бурув.

ХІара станокаца юкъера лаьрхІача бетта бурув тохара коммерчески сухала задани 107,1 процент кхочашъяьй цо. Бурув тохарга дІабода мах лохбарах кходаьд итт эзар сом. Бетта планагІа паччахьалкхенна 40 эзар сом пайда бе безаш хиннача, из задани шозза совгІа тІехкхоачаш а яь, бурувдеттараша 85 эзар сома пайда баьб. Уж производственни хьокхамаш дІахо а лаьгІ ца долийташ къахьега лерхІ УБР лаьттан ченаш техкараша.

Деша дай бац

Къаьстта бехкІокхаме да пятилетка кхоалагІа шу А. Шерипова цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача Грозненски завода коллективана. Цудухьа дерригача технико - экономчески хьокхамий паччахьалкхен план тІехкхоачашйир. ПланагІа лаьрхІачул совгІа арахийцар бІаьш эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. Паччахьалкхенна кхо миллион сома маьха пайда бир, планагІа бе безаш хинначул динкка дукхагІа. Арахецача продукцега дІабода мах лохбара, къахьегама овсарле лакхъяра задани тІехкхоачашйир.

Цхьабакъда, укх февраль бетта йовзаргйоацаш воча оагІорахьа болх бе йолаелар предприяте технологий коллектив. ТІанйца декхараш меттел, паччахьалкхен планах а гаьнна лоархІаеш яц из. Цудухьа квартала план а кхоачашйой тамаш йолаш паччахьалкхен декхар дукха тІадисад цунна шийй потребителашта поставкаш яра дола договорни декхараш кхоачашдара даькъе. Ер шу доладелча денз хІанзлехьа завода технологаша ара ца хецаш йисай цхьа миллион совгІа сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани а 90 процент мара кхоачашъеш яц. Иштта во да кхылола хьокхамаш а. Цу масалаша къаьгга хьахьокх цар тІанйца декхараш тІанйцача бесса кахьата тІа дисалга.

Ер шу доладелча денз хІанзалца хьа баьча балха итогашка хьежача гуш да предприятерча ерригача цехех, установкех цхьаккха а паччахьалкхен планах па лоархІаелга. Царна юкъе а къаьстта во болх а беш, дукха паччахьалкхен декхар тІадусарех я Иванов Андрей Васильевича кулгалдеча АВТ установка коллектив.

Техника—кийчон мугІаре

ІалашО дика яьй

БІаьстан - кхашкара балхаш шийй ханнахьа а дерригa кхоачамаш долаш а дІадоладара кийчо еш ба ухх деношка Сунженски района В. И. Ленина цІерагІча колхоза къахьегамхой. Тахан а тІехь кхашка болх бе араяккха кийча йолаш латт боахама ерригa лаьтта оаха а ялат дІадув а техника.

Колхозни машинно - тракторни мастерске хІанз сихбенна тоаеш латт трактораш.

БІаьстан дено шера кхоаб, яхаш долча халкъа кица маІан а чулоацам а дика кхетабу боахама лаьтта леладараша. Цудухьа, «Сельхозхимегара» гІо а ца дехаш, шоаш хьаьнду цар лаьтта. Цу гІулакха дерригача кхашка дІатІа а эзараш яь дІаоттадьд 4 эзар совгІа тонн кхо, тайп-тайпара минеральни а органически а удобренеш тайсай.

ХІанз кхашка деш дола балхаш ца хаддаш дайтар духьа техникана текущи а профилактически а ремонт еш ба боахама механизатораш. Цу лоархІамеча гІулакха шоай дерригa хьиннар оарцагІдаькка къахьегаш ба дикагІбола трактористаш Акуев ИсмаІал, Хумидов Висит, Итаев Лема, Висантов Сала, кхыбараш. Шоай новкъостий техника тоаяра эша оатхалаш, запчастеш кийчъеш, сваркаца уж дІачІоагІъеш, вІашкахотташ болх беш ба токарь Хабаев Умалат, электросварщик Ахмадов Ризван, кхыбола специалисташ. Трактористашта, шофершта эш-эша оатхалаш ханнахьа Іалашъю цар.

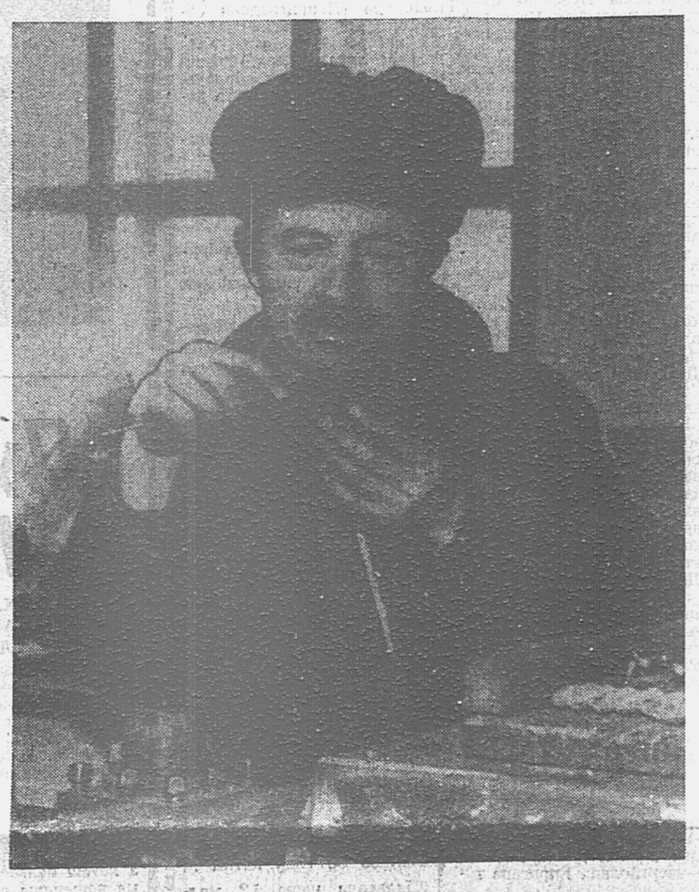

СУРТАШ ТІА: 1) боахаме хьалхалатта токарь У. Хабаев; 2) трактора эггара тІехьара кулг тохаш боахк трактористаш И. Акуев (аьрдехьарвар) В. Хумпарови.

Р. АУШЕВА сурташ.

Хьайбаш леладерий хьашташ теркалду

Атта бац хьайбаш леладерий болх. КІезига я царга мукъа ха. Цудухьа боахама кулгалхой декхарийла ба ферма къахьегамхой хьашташ кхоачашдара цахаддаш йоакхо е.

ТІаккха мишта дІахьош да Наьсарен района боахамашка хьайбаш леладерий хьашташ кхоачашделга? Харц хургдац аьнна хет, «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча шурий — товарни ферме цхьаккха ледарло йоаеш, цІенхаштта из гІулакх леладу, аьлча.

Аз укхаза яьккхача лоацача хана дукха дика гІулакхаш гучадийлар сона.

— ВІалла къамаьл а доацаш, дика хьож тхога боахама кулгалхой, — яхаш дувц ферма бригадира гІонча волча И. Хидриевс.

— Іа кхабарга хьежжа шура лу Іатто — йоах ферма бригадира Х. Костоевс. — Из кхета а деш бу-кх тха коллективо болх. Тхоашта хьадечун хам а беш, тхоашкара юха ДІадоагІар нийса чакхдаккха гІерт тхо. Хетаргахьа, тха из вІаштІехьа а доал.

Дукха бар ферме иштта дег тІара къамаьлаш деш хиннараш. Гуш дар, цу гІулакхо дегаш айдаь уж хилар.

Укхазара хьайбаш леладераш паргІата хул бІаьсти хьатІаеча. ХІана аьлча, совхозо мах боацаш оах цар доалахьара бешамаш. Цул совгІа, дІадувш долча ялата а новкъостал ду совхозо. Лаьттан кхоачам кІезига барашта, бІаьсти хьатІакхоачашехь, коартолашта лаьрхІа 0,10 гектар лаьтта лу, гуйран 0,20 гектар майдан тІара хьажкІаш чу а эцийт. Мах боацаш шишша бІаь кийла коартолаши, цІагІарча хьайбашта доакъари а кхоач ферма болхлошка.

Гуш да болх дІабодалга. Гуш да къаьгга укхазара сурт а. Ферма коллективо доаха толамаш ди-тІехьа дукхагІа хулаш латт. Селханарчул дикагІа тахан къахьега ловш ва ферма хІара болхло. Уж дика кхеташ ба цунца мара шоай вахар эргадаргдоацилгах. Цу деша маІан дика кхета а деш, ди тІехьа балха хьокхамаш совдоахаш хьайоагІа ферма коллектив.

Соахка укх ханага диллача, цхьа килограмм гаргга тІакхийттай цхьан Іаттагара йоаккха шура. Соахкарчул дикка лакхденнад ферме укх шера Іаьсий дозал а.

Дика чакхдаькккар хьайбаш леладераша дІадаха шу. Юкъера лаьрхІача 2600 килограмм хилар хІара Іаттагара яьккха шуре, 2500 килограмм яккха лерхІаш хиннача. Цу хьокхамал гаьнна тІехбаьнна дояркаш а ба ферме. Масала, кхо эзар совгІа хилар Хаматханова Светас, Плиева Райхьанта, Сагова Розас, Евлоева Марета, иштта кхычар цхьан Іаттагара яьккха шура.

Кхоачаш даь даьннар аттагІа хеташ хиннад массаза а. Цудухьа ферма болхлоша керттера лоархІаш дар дІахо де дезар да. ХІанз цу деша деррига шоай хьинар оарцагІдаькхад цар. Уж тешаш ба шоаш каралаьца никъ нийса киларах.

Къахьегамхошта дика салаІа моттиг эш. Из гІулакх а тесса дитадац. Хьайбаш леладераша аьнна кийчъяьй башха хоза цІе уголок. Цу чу да керда газеташ, журналаш, телевизор, тайп-тайпара ловзараш, кхы мел эшар. Мукъа йола ха локхаш пандар а болаш, безаме дІахьо ферма болхлоша.

Паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара шера план цхьайтта бетта кхоачашъе лаьрхІад укхазарча коллективо. Нагахьа санна хІанз мо боахама кулгалхоша дІахо а ферма болхлой теркалбеш хуле, уж дехараш кхоачаш хинна а ца Іеш, тІехкхоачаш хургда, аьнна хет. Из иштта хиларах тешал ду коллектива таханарча къахьегама хьокхамаша.

ТІехьхьара цІераш яха безам ба дукихача шерашка ферме болх а беш хьабоагІача хьайбаш леладерий. Уж ба Іаьсашка хьожаш бола Халукаева ПаьтІамат, Базиева Марем, Іуй Оздоев Ваха, Костоев Іалаудин, Хаматханов Ваха, кхыбараш.

М. МУТАЛИЕВ,
тха соб. корр.

БІаьсти гарга я

Пхи бІаь гектар совгІа лаьтта да Назрановски района «Маяк» яхача совхозе ялат кхедеш. Укхаза дІаюв хьажкІаш, кем, генараш, кхыйола культуаш. Цхьабакъда, массарел чІоагІагІа боахаме йоакхо еш, кхычарел дикагІа пайда беш я укхазара сомий беш. Цо 500 гектар дІалоац. Шинкхо кІира доаллаце укхаза дІадолалургда гаьнаш яІар, молхаш тохар, кхыдола балхаш. Лаьтташ леладерашта хьалхашка хайра проблемаш еце, сомий бешамаш делаечарна хьалхашка къаьстта дукха я уж. Бригадни подрядагІа къахьегаш звенош я беш делаеш. ИоагІаш йола техника ца тааро юхатетт чІоагІа лоархІаме балхаш. Масала, гаьнех цхьа лазар кхийттача цар унахцІено лораеш балхаш дешехьа, оасар де деза ха хьаотт, е кхы бола болх бе безаш хул. ДІадоладаьча дус, аьнна, ала мегаргда цхьадола гІулакхаш. Техника вІалла йоацаш я, аьнна, ала йиш яц. ВорхІ гусенични, кхоъ чархаш йола тракторашца я бригадашта дІаенна. ШоллагІчарех цхьа трактор мара яц тахан болх беш. Йолаш йола опрыскивателеш, кхыйола техника къаьна я, тоъаш а яц уж. ХІара бригадана 10—12 опрыскиватель ош. ИоагІача техникаца Іалаш яь ца хиларо юкъе дут, дукхагІча даькъе, вай лакхе хьоахадаь балхаш. Бригадни подряд юкъейоалаяр фу пайда баргба цу тайпара хьал хилча?

Ювцаш йола беш лоамашта йисте я. Уллаче йоачаш дукхагІа хул. Цу гІулакхо ебаю зене йола садоахка хІамаш, лазараш дІадоаржаду. Массахана фийла хила везаш да гІулакх. ХІанз фондаш хьахийцай совхозе растворомешалка хьалъе аьнна. Из хургйола моттиг къоастаяьй. Бакъда, боккъонца ховш дац подрядчик малав, маца йистейоаккхаргья из объект хьалъяь. Нагахь из хьалйича ден — бус 150 тонн ядохимикатий раствор кийчбе вІаштІехьдаргда.

Йоацаш я беша цхьаццайола удобренеш Іоехка кхоаленаш, слесарни мастерской.

Іан замалахь болхлой цІагІа багІа, хьаде хІама доацандаь. Бакъахь а хургда аьнна хет цу хана болхлоша тара хьаеш къахьийгача. Боахама а наха а пайда хургболча бесса цхьан кога тІа оттабнча бакъахьа ба из болх.

М. АХИЛЬГОВ.

КПСС ОБКОМЕ

26 феврале хиннача парте обкома бюро заседане хьежар КПСС XIX Ерригсоюзни конференцена ма боаггІара накъабахара къахьегача коллективайн производстве хьалхалаттарийн инициатива дешага.

Белгалдаькхад конференцега, партеи халкъеи вахаре эггара йоккхагІйолча политически событега кийчлуш хиларах шийтталагІча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра тІехьарча республика къахьегамхой яхьа бехкокхаме этап а хинна дІаогташ латтилга. Яхьи творчествои дегІайоалаяра шерра таронаш хьаелл боахам лелабара, кердача хьалаша, йизза йолча хозрасчето, самофинансироване.

Партийни конференцена керда толамаш даьха накъаяха лерхІаш, «Грознефть» производственни объединене коллективо хьаллаьцай бурув деттача балхий Старогрозненскии Горячеводскии управленей А. М. Куприяновеи А. Е. Дроворубовеи бригадай инициатива, «Пятилетка кхаь шера план — шин шераи ах шераи» яхача девизагІа социалистически яхь дІайоаржаьй. «Промавтоматика» Іилма-производственни объединенерча Б. П. Штапова, Е. Ф. Свинцовай, В. В. Нарядькой, Ф. А. Малянина, С. Г. Коноваленкой бригадаша а пятилетка кхаь шера план конференци хьаеллаш кхоачашъе декхар тІанйцад.

Парте обкома бюрос могаяьй «Грознефть», «Промавтоматика» объединеней коллективай КПСС XIX Ерригсоюзни конференцена яха ма йоаггІара накъаяхара йола инициатива, парте горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахамий кулгалхой, специалисташ декхарийла а баьб патриотически болам ма могга дегІабоалабара къахьегача коллективашка бинза баргбоаца организаторскии агитационно - массовии болх бе. Яхь эргаяькхха тоаянза яргьяц, паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча СССР Законага хьежжа из радикальни экономически реформаца, общественни вахара демократизацеца органически ювза а ювзаш. Яхь дегІайоалаяра, декхараш тІаэцара дешаш къоастаде деза къахьегача коллективаша шоай лоІаме, шеррача гласноста хьале. Уж тІаерзае еза хаьдда дола толамаш дахара, экономически балха дикала хьокхамаш тоадара, социальни декхараш кхоачашдара, XIX Ерригсоюзни партийни конференцена ма боаггІара накъабахара дола декхараш толаме кхоачашдаь коллективаши хьалхалаттараши торжественни хьале хоастабелга вІаштІехьдакккхара.

Дийцад 1987 шера НохчГІалгІай областной партийни организаце составах дола дош.

Белгалдаькхад хІанз республика коммунистех 32,2 процент болхлой, 4,6 — колхозхой, 45,9 — гІулакхера нах, царех 30,5 процент производственни, Іилма-технически интеллигенце викалаш, хьехархой, лораш, юрта боахама специалисташ хилар. Халкъа боахама доакъошка 82,6 процент коммунисташ ба. 2,2 процент дукхагІа хиннаб лакхереи специальни юкъереи образовани йола коммунисташ, кхалнах 2,5 процент дукхагІа хиннаб.

КПСС мугІарашка бовлара нах хьахоржаш дукхагІйолча партийни организацеша теркалдир перестройкаца а из кхоачашъеча практически дакъа лацарца а сага дола гІулакх. Цу балха боаІаш бола теркам тІабахийтаб Октябрьскии Ножай-Юртовскии районий парторганизацеша.

Цунца цхьана бюрос белгалдаькхар КПСС-е хьанйцарех халкъа боахама керттерча доакъошта юкъе лоархІаме моттиг болхлоша массаза а ца лоацаш хилар, цхьадола гІалаташ да кхалнах парте хьаэцача моттиге а.

Партийни мугІараш вІаштІехьдоахача кІезига нийслуш дац сихвалари хІама къоаста ца дари. Цхьайолча организацешка тІакхета нах хьакъоастабу цхьа шуи ах шуи-ши шуи мара къахьегама стаж йоацача, цІенхаштта йола къахьегама, вахара школа чакхъяккханза болча наха юкъера, уж кийчбалара боарам теркал а ца беш. ЦІенхаштта теркам байташ да партийни вахара юкъе дакъа ца лоацаш, парторганизацеца бувзам хьда хиларах партера нах дІабувлилга.

Республике болаш ба обществана пайдане къа ца хьегаш бола коммунисташ, царех цхьабараш шерал дукхагІча хана болх ца беш а ба. Партбилеташ кандидатски карточкаши дІателара порядок телхаю. Цхьайолча парте горкомаша, райкомаша ледара лакхбу партийни документаш лорадара бола коммунистий бехкокхам.

Бюрос чІоагІйир 1987 шерарча областной партийни организаце составах йола статистически отчет, соцам тІа белгалдаьха кхоачамбоацараш дІадаха КПСС горкомаш, райкомаш дехкарийла а йир. Парте мугІараш хьалдизара балха тІа хадданза кулгалде деза парте членствах йолча ленински принципашца, XXVII съездо а КПСС ЦК Ташкентски областной парторганизаце хьакъехьарча соцамо а дІадехарашца, парте нах дІаэцарах перестройка кхоачашъяра парторганизацей воздействе, уж организационнии идейнии чІоагІъяра эггара керттерчарех цхьа средство е еза.

Бюрос КПСС Сунженски, Заводской, Назрановски, Грозненски, Старопромысловски райкомашкара хьадийхар йІаьххача хана взыскани йолча коммунистех дотча дешашка хьожилга, общественна пайдане къа ца хьегача коммунистий хьакъехьара гІулакхаш даь ца хилара Урус-Мартановски, Заводской, Ачхой-Мартановски, Старопромысловски райкомий теркам тІабахийтар.

«КПСС XXVII съездо дІадехарашка хьежжа Ножай-Юртовски районни парторганизаце ревизионни комиссе балхах долча» дешага хьежар.

Белгалдаькхад ревизионни комиссе шийй болх парте дІадехараша ма яххара беш хилар, цо болх шера план оттаяь белга, тІахьожама цу хержача органга кхоача керттера лостамаш юкъе дохийташ хилар. Комиссе чура декхараш цун членех хІаранена дІанийсдаьд, керттерча балха теркам тІа а бохийташ. Комиссе хадданза теркаме лоаттаду къахьегамхой письмошка, заявленешка, жалобашка хьожилга, гІулакхаш чакхдахара порядок лелаелга.

Бакъда, ревизионни комиссе хІанз а ма боаггІара тІахьожам лоаттабац взносаш хьаялара дешай хьакъехьа парте райкома, юхьханцарча парторганизацей балха, ледара анализ а ю, вІашагІа а тох йолаш йола бокъонаш телхаяра бахьанаш, уж телхаелга дІадаккхара хьинаре къахьегац.

КПСС райкомо хІара квартале взносаш хьаялара хьакъехьа тІанйю решенеш юхьханцарча парторганизацешта цхьан хІамана тІадерзадаь организаторски балхаца, практически новкъосталца чІоагІъяц, гІулакх телхадерашкара доагІар цІенхаштта хьадехац. Ревкомиссе членаша парторганизацешка яьча проверкай итогаш ювцача дакъа лацац.

Ревизионни комиссе массаза тахкац кІоаргга письмошка хьажара итогий хьакъехьара парте райкома болх. КПСС мугІарашка хьаэцара нах хьахаржара дешаш къоастадара йолча комиссе таронех чакхдаллалца пайда эцац. Парте райкома комиссе, организационни а кхыча а отделий балха йоагІаш йола координаци яц, дукхагІа теркам тІабахийта боагІа цун оагІорахьарча райкома финансово - боахама балха дешашта.

КПСС обкома бюрос Ножай-Юртовски районни парторганизаце ревизионни комиссена тІадиллад соцама тІа белгалдаьха кхоачамбоацараш дІадахара теркам тІабахийта, взносаш хьателара, гІулакхаш чакхдахара, къахьегамхой письмошка, заявленешка, жалобашка хьажара порядок лелаяра, бюджета приходной дакъа кхоачашдара, парте райкоме средстваш нийса дІаяхийтара, кхыча дешашта хадданза тІахьожам лоаттабе. Гражданаш яздеш а дувцаш а долча бахьаний райкомо ханнахьа анализ е. цу балха кулгалхой, партийни актив шерра юкъеоза. Хьабаьхна нах тІаэцилга вІаштІехьдаккхара хадданза тІахьожам лоаттабе, болх беча моттиге а нах бахача а нах тІаэца. Парте нах дІаэцача гІулакхашка хьожача хьинаре позиции лаца.

КПСС обкома бюро заседане дийцар республика халкъа боахама доал дара структура эргаяькхха тоаяра гІулакхаш, кхыдолча дешашка хьежар.

ПРОПАГАНДИСТИЙ ДЕШАР

Шоай болх чакхбаькхар партийни дешара пропагандистий курсаша. Цига къамаьлаш даьд партийни, советски кулгалдеча болхлоша, КПСС обкома отделий заведующеша Л. П. Кизиловас, Ю. В. Кузнецова, И. И. Алмазова, КПСС Грозненски горкома секретараша В. А. Куценкос, М. Э. Баймурадова, финансай министра П. И. Голещихина, паччахьалкхен кхерамзлен Комитета председателе заместитела С. П. Крайнова, республика керттерча нарколога М. А. Дальсаева.

Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета Іилманхошен преподавателашеи М. М. Пархоменкос, В. И. Синельникова, А. М. Багдасаряна, Р. Л. Межидова, Т. А. Бермуса теркам тІабахийтар пропагандистий теоретически методически говзал лакхъяра дешашта.

Курсашка къамаьл а дир, дешаш бараша даьча дуккхача хаттарашта жоп а делар КПСС обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

СИЙЛЕН ЦІИ

ГІишлош хьалъеча дика гІулакхаш карагІдувларахи дуккхача шерашка дог цІена къахьегарахи «РСФСР заслуженни гІишлонхо» яха сийлен цІи еннай РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо КОТИКОВ Берса Бекхана — Нохч - ГІалгІай гІишлон управлене цІенош деча комбината комплексни бригада бригаднра.

ПАРТЕ ДОШ—НАЬХА ДЕГАШКА

Къаьстта чІоагІа дег чу дийшад сона КПСС ЦК февральски (1988 ш.) Пленуме М. С. Горбачева аьнна ер дешаш: «Социализм — из инициативни болча наьха общество я. Социализм ше историерера сийлахь - йоккха инициатива. Лоацца аьлча, инициатива — вайна духьале ери вайна къувларн дац, хиланза дарггдоаца прогрессе лоархІамегІдола хІама да».

Сона хетачогІа, уж дешаш эггара хьалхарча даькъе болхлой класса доагІаш да. Долче, тхона а — профессионально - технически училищай хьехархой а дешархой а коллективашта. Укхаза хьалкхебе беза творчески инициатива а йолаш, перестройка бІухой бола нах.

Аз кулгалдеча Грознерча № 2 йолча ПТУ дешаш бархІ бІаь гаргга саг ва. Уж ба хургбола мехкдаьтта чакхдоаккхараш, дахчан пхьараш, сварщикаш, электромонтераш, ЭВМ специалисташ.

Пленума материалаш Іомае йолаяьй оаха. Цу гІулакха хетадаь чакхдаьхар классера сахьаташ, хІара гІулакхаца беседаш яьй. Дика дІахьу из болх эрсий меттен литературан хьехархочо В. М. Киреевас, обществоведени хьехаш йолча О. В. Дубининас, хьехархочо Т. Н. Китаевас, производственни дешара мастераша Р. А. Хаджиева, М. У. Бакашева, кхычар.

Н. ИСАЕВ,
№ 2 йолча ПТУ директор.

ЭКОНОМИЧЕСКИ РЕФОРМА: ХЬАЛХАРА ИТОГАШ

ФАБРИКА КОЛЛЕКТИВ~НИЙСАЧА НАЬКЪАГІА

«Птицепром» яхача Нохч-ГІалгІай треста директорца юртбоахама Інлмай кандидатаца Палаев Омарца Іуйрийна Грозненски района Первомайски станице дахар тхо. БІарг белабеш дар станица сурт: гаьнаша къайладаьха дагІа газ чуйилла вай ханара дика а хоза а цІенош, кер паргІата боаккхаш да цІена фо, кхыдараш.

Станицана тІехдаьнна Тийрка дукъа юхе кхаьчар тхо. Хьагучаяьлар самолетий ангаршта тара йола гІиншлош...

ОМАР Шатстиевича аьлар:

— Ставропольски арешкарен Каспийски форда тІареи хьекха мух тІакхоачаргбоацаш яьй уж. Цул совгІа промышленни предприятеша бІехдаь доаца фо латтача а — «Майская» птицефабрике. Станица малхбоалерча оагІорахьа йисте я из, бахача наха новкъахургІоацаш. Зооветеринарни бокъонаша ма яххара.

1 январе денз фабрика боахама расчета тІеи самофинансированегеи яьннай. ДІадахача шерахье а ухаза болхлочунгара директорга кхаччалца къахьегама подрядни форма дІайолайир. ХІаране алапи хІанз цо болх барга хьежжа хургда.

ДІадахача шера дуккхадар дикача оагІорахьа хувцаделар. ХІаьта царна юкъе къаьстта дика да хІаранена шиий балха моттига ше да хетара уйла хьахилар. Цудухьа продукци дукхагІа а дикагІа а йоаккх, цунга дІадодар кІезигденнад.

Из хьалхара баькка гІа мара бац. Дукха я коллектива пайда эцанза йола таронаш. Ма хулла сихагІа а дикагІа а царех пайда эца гІерт.

— ДІадахача шера дукка а дукхагІа гулдир фуаш, дулх даькка, паччахьалкхенна дІа а елар уж продукташ, — йоах птицефабрика директора Тангиев Мухьмада. — Оаха паччахьалкхенна дІаделар 11 миллиони 901 эзари фуъ, 2840 центнер дулх.

Цхьайтталагіча пятилетке хиннарел 4,2 миллион фуаш дукхагІа хилар. Из бахьан долаш тхо XII пятилетка тІеххьарча шера планагІа гулде дукхагІа фуаш хила деза боарамга кхаьчар. 700 центнер дукхагІа даькхар дулх. Ерригача йнълагІча квартале дІаенна продукци планал дукхагІа яр. Толаме кхоачашдир Сийлахь-боккха-ча Октября 70 шу дизара сийна тІаийца декхараш. Кхы цхьаькха масал а доаладергда вай. Юккъера лаьрхІача хІара яхкача котама тІехьара шера 185 фуъ гулдир, вешта аьлча планал 5 фуъ дукхагІа. ХІаьта котамаш 12 эзар дукхагІа хилар, хІара эзар фуъ гулдарга 72,7 сом дІадахар, вешта аьлча планагІа лийрхІачул 28,4 сом кІезигагІа. Из бахьан долаш 278 эзар сом пайда ийцар. Бакъда, дулх планах лерхІачул дукхагІа хІама дІадодаш хилар, хьалха хинначул кІезигагІа дахадале а. Иштта чакхдаьлар дІадаха шу.

УКХ ШЕРА 14 миллион фуаш гулде лерхІ фабрика коллективо. ХІаьта из цун керттера продукци я. Котамен боабашкеи дулх дукхагІдоаккхаргда. Январь бетта паччахьалкхенна 1340 эзар фуъ, соахка цу хана денначул 364 эзар дукхагІа дІаденнад. ХІаьта котамен боабашкеи дулх — кхозза дукхагІа.

— ХІанз йиззача хозрасчета тІа даьннад тхо,—йоах Тангиев Мухьмада. — Производственни зданеш, нах чубаха цІенош, соцкультбыта гІишлош хьалъе лерхІ оаха. ЧІоаггІа лакхъергъя къахьегама овсарле, котамийн боабашкийн продуктивность, дикагІа доал дергда боахама, кхом бергба дукхачун а кІезигачун а. Цу дерригне а тха болхлой алапи лакхдергда, вахара хьал тоадергда.

Бакъда, партнераша юхаувз тхо, юхасецаду фабрика дегІайоагІилга.

Дуккхача шерашка низкъала долаш хьадоагІа котамаштеи боабашкаштеи доакъар хулийтилга. Дукха а дувц из. Бакъда, гІулакх тоадара деш хІама дац. Республика еррига птицефабрикаш дикача комбикормашца Іалашъе декхарийла я Ермоловски элеватор. Бакъда, из деш дац. Цо хьаухийта комбикормаш во я, цкъаза телха а хул, йнараштa лазар а деш. Масала, 1987 шера 4 декабре «Майская» фабрикана Ермоловски элеваторо 150 центнер комбикорм елар. Цунца хиннадар 2,7 процент тух, вешта аьлча нормал 9-зза дукхагІа. ШоллагІча дийнахьа котамаши боабишкаши йов йолаелар, 4 эзар елар. Укхаза хинна зе элеваторах дахийта дезар. Из даньзар. Ейначар даьча зенал совгІа, дийнаяраш толхайир, лохъелар цар продуктивность. Бакъда, из зе цхьаьнне а теркалданзар.

Коа тІара оалхазараш мала хиий доацаш дуташ нийслу цкъаза. «Грознефть» объединене Іанареи хинн цехо, хьалхе хоам а ца беш, хиий дІакъувл.

Хиий дІакъовлар бахьан долаш 7 эзар кІориг елар, хІаьта хІара дийнахьа 8 эзар фуъ кІезигагІа гулдир. Из хІама Іаткъар бахьан долаш коатІарча оалхазарий продуктивность метта ца отташ дикка ха йьлар хиий хьа хийцачул тІехьагІа а.

Кхы цхьаькха а партнер ва фабрика гІулакха новкъарло еш. Уж ба электрикаш. Цар а цкъаза электричество соцаю. ТІаккха птичникашка цхьаькха дийна хІама доацаш санна тата дуж— бьаде я цар чу. Совц механизмаш а. Из дІаьхлу сахьата — шин сахьата, цкъаза ден - бус а шин дийнахьа а. Коа тІарча оалхазараша хІама а даац, хиий а малац.

ТІаккха гІеллу, кІезигагІа ду фуаш, цамогаш хул. ХІаьта долаш дола фуаш хьагулде а вІаштІехьдалац. Цхьаькха хІама ца дулуш бус коа тІарча оалхазарашка хьежараш.

Хиий соцадаь, дика йоаца комбикорм ена (каст-каста яхь гІум а увш дом санна йола комбикорм) моттиг эттача дукха дов коа тІара оалхазараш. кІезига ду фуаш.

ПРОДУКЦИ яккхарга дІадодар лакхду йоккха яьча штаташа а. ХІара птичнике шиъ истопник ва. Уж делабарга шера бІаь эзар сом дІадода. Цул совгІа безача маьхера доагор а дода. ХІана хул из? Из хул партнераша хьовзам барах. Уж ба Грозненски МПРК гІишлонхой. Итт шу хьалха цар хьалйир котельни. «Дика» хьалъяьй аьнна комиссе хьанйцай из яхаш дувц. Бакъда, цхьан дийнахьа а болх бе пайдана-м хиннаяц. ХІанз из йохаш латт. Из хьалъеш дІадаха бІаь эзар сом дайна дІадаьннад.

ГІулакх дас санна деш хилча, керда котельни хьалъюлургьяр. Бакъда, укхаза да хиннавац. 10 шера истопникашта денна алапи миллион сом хилар. ХІаьта котельни хІанз а яц. Шерагара шерга теплогенератораш, царна эша запасной оатхалаш леха езаш хул. 18 истопник лоаттаве веза. Уж ба птицефабрика болхлоех 15 процент.

Совболча наха — специалисташа, гаража болхлоша, бригадираша фабрика гІулакх тоа ца дирал совгІа, новкъарле йора, дог цІена, хьнаре болх берий дог эккхийтар. Цул совгІа, комбикормах, кийчача продукцех хІама а йоаккхар.

«Майская» птицефабрика кердаяла йолаелар. Хьагучаяьлар дуккха йола негативни оагІонаш. Гласностои демократизацен коллективана кхыча тайпара бІаргадайтар гонахьа мел дар. Перестройкеи дегІаухилга сихдари кхетадир наха, уж практически гІулаккхашца кхоачашде болабелар.

12 пятилетка шоллагІа шу долалуш юххье хозрасчетн къахьегама подрядни формеи юкъеяхьа лаьрхІар, мугІарерча болхлочунгара денз директорга кхаччалца алапи хьаьлча продукцега хьежжа лургдолаш оттадир. БІаьсти дІайолайир подрядни дезалеи звенош. ХІанз уж 16 я. Из деш доал ду аппарат, бригадираш ахане-га кхоачаш кІезигбир. Юхебисарий алапи лакхдир. Берригаш а де хІама долаш ба. Шоай декхараш кхоачаш а дулу.

— ХІанз со тхоай корпусе йизза йола да я, — йоах дукха ха йоаццаш «За трудовую доблесть» яха медаль еннача, хьалха латтача птичницас Прасковья Дементьевас.

ДІадахача шера ше лелаеча 16 эзар котамах хІаранена кІалхара юккъера лоархІаш 210 фуъ гулдир цо. Керттера да продукци, дакъар, кхыдола рузкъа лечкъадара наькъаш дехкилга. Доакъар, хиий, электроэнерги кхое а йиш ма йий укхаза.

П.. Дементьева хьаллоац птицеводаша Булатова Сасакас, Богомольская Клавдияс, Азерсаевгіар дезала звенос, кхычар. Наха шоаех дай лоархІ. Шоай къахьегамах царга кхоач материальни рузкъа, моральни лоІам хул. ДІадахача шера юккъера лаьрхІача бетта тІакхийтта алапи 80 — 100 сом хилар.

— Аз юккъера лаьрхІача бетта 260 сом йийдир, — йоах С. Булатовас. — Фуаш гулдара план тІехкхоачашъярахи доакъар кходарахи дикка хІама делар.

Укх шера хІара яхкача котама кІалхара лаьрхІа 200 фуъ гулде декхар тІанйцад фабрика болхлоша, хІаьта хьалха латтараша — 220 фуъ гулдергдолаш.

ДІадахача шера тха дезала звенос 30 эзар боабашк хьалкхейр, — йоах Азерсаев Висхана. — 440 центнер боабашка дулх паччахьалкхенна дІаделар. Укх шера 6 туре 50 эзар боабашкаш хьалкхее, 750 центнер дулх паччахьалкхенна дІадала декхар тІанйцад. ТІаккха тха алапи ше миссел кхы лакхлургда.

Дика дІадоладаьд шу дезала звенос. 100 центнер боабашка дулх дІаденнад паччахьалкхенна. 12 эзар кІориг хьалкхею. Ца йойташ хьалкхув 98 процент кІоригаш.

УКХ ДЕНОШКА хьахиннай кхы цхьаькха къахьегам вІаштІехьбаккхара прогрессивни форма а — индивидуальни подряд. Ильясов Рамзана дІаэц 60 — 63 ди даллалца хьалкхеяра яьха ди даьнна 1000 бройлерни кІориг, цаІн ахи килограмм хиллал долча дозалга кхоачаергйолаш. Ерригача туре цунна лургья 45 центнер доакъара единицаш.

Мел боабашка дулх дІалургда Ильясова фабрикана, фу кхоачаргда цунна ше хьийгача къах? Р. Ильясова дІалургда 15 центнер гаргга дулх. Цох цунна ютаргья ши бутт баьнна 50 бройлер, 250 килограмм комбикорми 500 — 600 сом ахчеи лургда.

Из «Птицепром» яхача Нохч-ГІалгІай тресте эггара хьалха дІадоладаь гІулакх да. Цунга хьожаш ба бІаьш болла коа тІара оалхазараш леладераш. Из гІулакх дуккханеша хьаллоацаргда аьнна хет сона. Цох пайда баргба паччахьалкхенна а наха а, дуккха дулх даргда, паччахьалкхен маьхагІа а долаш.

Долла хІама дІадолалу инкубаце диллача фуагара, из дика хиларгара. Иштта дола дика фуаш шиий доалахьара котамаш, боабашкаш, кхыяраш хилча мара хургдац. ХІаьта во доацаш фуаш хила йиш я специализированни птицефабрикий а. Бакъда, уж гаьна да (Ленинградски областе, Ставропольски крае). Уж цигара хьада деза. Хьадахьаш лораде деза. Транспортах, тІадоттарах, Іодахарах мах бала беза, маьха деза хул.

Цудухьа хІанз моттиге хьахилийта деза иштта дика фуаш дергдола коа тІара оалхазараш. ТІаккха инкубаторашка дохха дика фуаш хургда.

Треста еррига птицефабрикаш, царца «Майская» а йолаш, шоай инкубационни цехаш йолаш я.

— ДІадахача шера кІоригаш яхийтара цхьа миллиони 528 эзари фуаш кхаьчар тхога, — йоах станце кулгалхочо Гакаев Шерипа. — КІоригаш яхийта 1,35 миллион фуъ таьлме диллар оаха инкубаторашка. «Кросси» «Белорусь-19-и» яха 285 эзар, «Кросс Бройлер-6» яха 421 эзар, «Лидео», «Черри-Велли» яха 163 эзар боабашка кІоригаш яьхар тхона.

Яхкара промышленни лаьрхІа котамаш дулх даккхара боабашка кІоригаши яхийтарал совгІа, кхыча боахамашкеи бахача нахагеи котама а боабашка а кІоригаш ехкар.

— Тха птицефабрика проектни мощность 68 эзар яхкача котама лаьрхІа я. — дувц М. Тангиева. — ПланагІа 7,5 миллион фуаш гулден 2 эзар центнер дулх даккхен дезаш дар тхо. ХІаьта тха хІанз 89 эзар котам я.

ДІадахача шера 12 миллион фуаш гулде йиш хулийташ фабрика мощность сенца лакхъелар? Мича чуйохкаргья бІаь эзар котамаш 14 — 15 миллион фуаш дергдолаш?

Птичникаш эргаяьха тоаргья оаха хІаране чу 24 эзар котам гІоргйолаш. Цул совгІа, пайда ца эцаш лаьтта 15,5 эзар котам чуйодаш хиийна корпус тоаергъя, хьалъеш я 35 эзар къонача котама лаьрхІа керда корпус. Цу дерригне а йиш хулийтаргья фабрика мощность шозза лаккъе. Фух йола котамаш кхее а гІерт тхо. Цу таронех пайда эц оаха. Цунца Кхачан программа кхоачашъяра юкъе оаха лоаца дакъа доккхагІа хургда.

М. МАГОМАДОВ.

СУРТА ТІА: птичницаш П. Дементьеван К. Богомольскаян.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КЕРТТЕРДАР—ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

БЕХКА КІАЛХАРА БОВЛА ГІЕРТ

Тха мельзаводе керттера лоархІаш йола хьоар доаккхеи ишк йоаккхеи цехаш дуккхача хана денз бригадни подрядагІа къахьегаш я. Уж шоайла яхь делаеш я. ХІара бетта итогаш ю яхье яьннача бригадаша. Цу яхье хьалхареи шоллагІеи моттиг яьккхача коллективашта ахчан премеш хьожаю, кхьдола совгІаташ лу. ХІанз хьалха латташ я укхаза Боров Хизир, Галаев Абуязит, Берсанов Мухьмад керте латтача бригадаи коллективаш. ХІаьта болхлошта юкъе яьржача яхье хьалха латт къахьегама ветеранаш, слесараш Боров Зелимхан, Путоев Махьмад-Гири, грузчикаш Эсмурзиев Султан, Орцханов Хьусен, Муталиев Салман, хьоар ловсар Яндиева Мовлатхан, грузчицаш Шакриева Эсет, Могушкова Хасихан, Аушева Зина, вальцерез Кортоев Ийса, энергетик Боров Ювсап, мотовоза машинист Герусов Владимир, технологаш Аушев Іаьла, Мальсагов Идрис, техникашлаборанташ Барахоева Люба, Дакиева Іашат, кхы дуккха бараш а.

Заводерча участкашта юкъе эггара халагІчарех лоархІаш я кийчача продукце складера мовхьаш тІадотташ йола участок. Шера керте цигара машиннаькъа вагонашца дІа-хьа хьу эзараш тоннаш кийча продукци. Цхьабакъда, участка коллектива болх цун кулгалхочо Имагожев Іаддал-Керима кхетамца вІаштІехьбоккхарах цхьа моттиг нийсъеннаяц вагонашта мовхьаш тІа ца доттарах йоагІачул дукхагІа уж сеца латташ.

Предприяте дІадахача шера план тІехкхоачашйир. Паччахьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа цо даькхар 1380 тонн совгІа сортовой хьоар, 162 тонн хьажкІий ишк, 37 тонн журв. Продукцега дІабода мах планагІа лаьрхІачул 0,2 процент лохбир.

Уж хьоккхамаш дика дале а, новкъа да цхьаькха, продукци ца хилар. ДІадахача шерен укх шера январь-беттен брак хинна хьоар 340 тонн гаргга да. Из бахьан долаш завода коллективо цу юкъа дІатекхар 4,5 эзар сом гІод. Тха продукце дикалах дола дош дийцар районни халкъа тІахьожама комитете, цу гІулакха бехкебарашта ахчан начеташ а еш.

Фу бахьан долаш нийслу теш брак? Мичаоа хьадоагІа цун овлаш? Лакхе белгала ма даккхара, заводе болх беш дукха ба къахьегама ветеранаш, уж йоккха опыт йола, шоай балхах тІехлика кхета говзанчаш ба. ХІаьта а брак йола хьоар каст-каст доаккх заводе. Цун керттера бахьан да ахьа хьачудоагІа кІа дика ца хилар, къаьстта во да вай республикера. Белгородски кхычен областашкара доагІаш дар. ДІаоттадаь лоаттадеча хана а докъадеча хана а Іаьржденна дола кІин буртигаш дукха увш хул из.

Тха предприятера арадоалаш дола хьоар эсала хилара бахьан да, ахьа мегаргдола а доаца а кІа къестадара еша элеватор заводе ца хилар. Цудухьа ГОСТ-а дІа ма дехкара хилац дукхагІйолча хана оаха доаккхаш дола хьоар. Йолаш йола элеватор тишъенна а кІезига низ болаш а я. Цудухьа боаггІача хьисапе пайда ийбац цунах. Готтача складашка латтача кІин йоаггІача бесса сортировка е вІаштІехьдалац, цудухьа транспортерни линешка дика дар а во дар а хеттача тайпара къоастаде вІаштІехьдалац. Цудухьа ОТК службас кІезига яь а мело йича, ахьа дІачудохийта кІа кондиционни доацаш нийслу, цунца дувзаденна хІара ах сахьат массаза доал клейковина анализ е езаш хул ОТК контролераш.

Оаха доаккхаш дола хьоар эсала хилара кхоалагІдола бахьан да кхоачамболлаш складской емкосташ ца хилар, цудухьа биологически а физически а признакашка хьежжа кІа къаьст-къаьста дІаувттаде вІаштІехьдалац тха. Лакхе белгала мел даьха объективни бахьанаш нийсдаларах тха хьоар дика хилац. Уж кхоачамбоацараш дІа ца доахе, доаккхаш дола хьоар дикагІа хилийтара даькъе ништта ах-астагІа лелхаш болх беш хургья тха коллектив.

Тха предприяте доаккха хьоар во хилара тхо тхоаш бехке долаш а моттигаш нийслу. Шелал аьттачул тІехьагІа тхона хоаделар ши Іанара яьй дІаоттабеча а царна наладка еча а подрядчико дукха кхоачамбоацараш нийсдалийталга. Производственни цехашка Іи хьахецаш а ца хецаш а моттигаш дукха нийслу, из Іаткъ продукци дикала, берригача балха тІа. Механически хьисапе кІа цІендаьчул тІехьагІа цунна термически обработка е еза. Шийлача хана цу гІулакха эш 30—50 градусал чухьнахьа доацаш дола дІайха хий. ТІаккха кІа сихагІа докъалу. ТІаккха доаккхаш дола хьоар а дикагІа хул. Лакхе мел дийца бахьанаш продукце дикала Іаткъаш да, цхьабакъда, ОТК служба хІаьта а чакхъялийта йиш яц брак, потребителашка дІакхачийта йиш яц дика доаца хьоар.

Лакхе белгала мел даьха кхоачамбоацараш дІа а доахаш, предприяте коллективага боаггІача боарамагІа болх байтара, арахеца продукци дикагІа хилийтара тІехьа а ца тетташ, хьалъе езаш я керда элеватор, шер а еш, модернизаци е еза хьаьрара ялат цІендеча отделенена, къаьнача, тишъеннача оборудованена метта керда низ болашагІа йола оборудованиташ оттае еза. Аргунски хьоар доаккха комбинат хьалъяь яьнначул тІехьагІа уж еррига проблемаш къоастае дош деннад тхона Нохч-ГІалгІай АССР ялата продуктай управленеи, РСФСР ялата продуктай министерстван кулгалхоша.

Хьаю продукци дикагІа хилийтара, къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъяра дешаш цкъа санна дуккхаза дийцад оаха партийни собранешка, производственни совещанешка. Хоадамболлаш йола мероприятеш белгалъяьхай оланга-ра денз предприяте коллектива болх тоабара. Тхо дог тийша да пятилетка кхоалагІча шера тха завода коллективе болх дикка тоалургхиларах.

М. ОЗДОЕВ,
Назрановски мельзаводе производственно-технически лабораторе начальник, партбюро секретарь.

ФРГ. Космически арешашка тохкамаш дара цхьана гІулакхаш леладе «Лиценз-инторг» яхача советски арахьарча торговле объединенеца соглашени чІоагІъяьча мехкарча эггара хьалхаръярех компани я «Кайзер тредe» яха фирма. 1989—1992 шерашка, масала, кхо эксперимент ергья «Фотон» яхача советски космически аппарата борта тІа, цу тІа оттаергья фирмас кийчъяь приборашь.

Из эггара хьалха баь барт шоай яраш санна кхы йоаца свойстваш йола веществаш хьаяра космически технологе даькъе кхыча мехкашкарча партнерашца советски организацеша баь коммерчески барт ба. Цу тайпарча тохкамех хьахиннараш боккхача маьхе хила тарлу кхоанен технологи дегІайоалаяра, цу даькъе биотехнологи а генни инженери а йолаш.

СУРТА ТІА: «Кайзер тредe» яхача фирма лабораторе болхлой.

Г. КУЛЬБИЦКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Дуне цхьан кІирагІа

ВАХАР КЕРДАДАККХАРА СТРАТЕГИ

Дунен халкъашта юкъерча общественноста шеррача гІозарашка чІоаггІа ювцаш а цар анализ еш а я Москве хиннача КПСС ЦК Пленума решенеши, КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева «Революционни перестройкана — вахар кердадаккхара идеологи» яха къамаьли. Дерригача дунен тІарча вай мехка доттагІаш дика а хеташ белгалдоах: Пленума решенеша советски общества вахара ерригача сферашка перестройка яра даькъе керда идеяш а лу дехкараш а оттаду советски халкъа. Къаьстта дика хет царна дунен халкъашта юкъерча гІулакхий сфере вахар кердадаккхара стратегех хоадам боллаш хьахиннараш. Дерригача дунен тІара миллионаш бола нах тешаш ба герзаш дІадахара даькъереи дунен халкъашта юкъерча аренера кхыча хаьддача наькъагІа баькка гІан — КПСС XXVII съездо могаяь йола дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен деррига чулоацаш йолча система концепци хаьдда кхоачашъеш хилар. Советски Союзо йолаяьй «Политически, идеологически, дунен халкъашта юкъерча фронташка шерра наступлени»,—белгалдоах «Коррьере дедла сера» яхача итальянски газето.

Социалистически дегІадоагІачеи мехкашкара ухача дуккхача откликашка белгалйоах Советски Союзерча кердача уйлай чІоагІача воздействех дуне бехткокамеча, хувцалуш йолча хана чу дугилга: хьаеллалу керда, кхы а дикагІа тоаденна, демократиччии гуманнии тайпара дола дунен халкъашта юкъера гІулакхаш хьадара йола перспектива, кхерамах, вІаши кхерам тІатувсарах, ца тешамах мукъа а йолаш. «Демократизаци, — белгалдоаккх МТИ яхача венгерски агентства, — из социализма ленински концепце маІан чулоацаш хІама да».

Дунен халкъашта юкъе шерра хьаллоацаш ба советско - американски отношенеш тоаяра вай мехко чІоагІа чакхбоаккхаш бола никъ. Газетийн журналийн комментарешка, политически общественнии деятелаша деча къамаьлашка хьахьокх из никъ дуккха лоархІаме соглашенеши договоренносташи ярца белгалбоалаш хилара шоаш чІоагІа раьза хилар. Из бокъонца я а я Советски Союзан ВІашагІкхийттача Штаташтеи юкъерча гІулакхашкара йоккха белгало. ЛоархІаш болча обозревателаша лерхІачох, Договора тІа хьахьекха да оагІоний позицеш адамий кхелашта лоархІаме долча деша хьакъехьа чІоаггІа вІашкайоагІаш хилар. Из хІанз советско - американски отношенешка, дунен халкъашта юкъерча вахаре а хулаш латтача кІоаргача, радикальни хувцамий масал да. Кхы а лоархІамегІа да Советски Союзо а ВІашагІкхийттача Штаташа а хІанзалца хьа карагІдаьннар, кхоаненга бодача наькъагІа кхы а боккхагІа гІа баккха йиш йола лагІа санна мара ца лоархІаш хилар.

Цунга кхача гІертилга дІахьекхар США паччахьалкхен секретараца Дж. Шульца Москве переговораш йолча хана. М. С. Горбачева белгалдаькхар, масала, дукхагІйолча паччахьалкхенаша нийса лоархІаш ма хиллара, СССР-ан США-неи юкъера гІулакхаш тоадалар — дерригача дунен хьашташка хьежжа хилар. Из ништта дале а 45 шера вІашдухьала латтареи конфронтацеи концепци царна Іаткъаш лаьттай. Шаккъа а оагІув шоай хьашташ вІашкадоаладара ишкъ лахара ларда тІа шоай дунен халкъашта юкъера бехктокхам чакхбаккха гІерта еза ха хьатІакхьчай.

Из бахьан долаш шаккъа а оагІув Москве раьза хиннай хьатІадоагІача бетташка вІаши юкъерча гІулакхий ерригача комплексагІа, герзашта доазув оттадари уж кІезигдари, сага бокъонаш, региональнии шин оагІорахьареи проблемаш чу а лоацаш, чІоаггІа хьалхашкахьа дахар лоархІаме хилара. Цар дийцад, ядернии космически герзех, ядерни тохкамех, герзашцарча низехи моллагІдар санна долча герзах, химически герзах йолча переговорашца дувзаденна къоастаданза дола дешаш.

Паччахьалкхенашта керте латтараш Вашингтоне вІашагІкхийттача хана тІаийца-ча цхьана яьча заявлене тІа белгалдаь хиина декхар — стратегически наступательни герзаш кІезигдара а царна доазув оттадара а хьакъехьара договори цунца дувзаденна мел дола документаши кийчделга чакхдаккхара сихагІа низаш тІадерзаделга СССР-ои США-си бакъдаьд. ХІаьта из де а деза «ма могга сихагІа, 1988 шу юкъе кхачалехьа паччахьалкхенашта керте латтараш цІаьькха вІашагІкхийтача договора кІала кулгаш яздергдолаш дича бакъахьа а хургда».

Цунца цхьана дунен общественносто дицдалийтац дунен халкъашта юкъерча арене аьттув болаш хьалаш хьахиннадале а Советски Союзацара гІулакхаш тоадара духьала бараша шоай хьинар айдаь хилар. Цу гІозараша шоай низаш оарцагІдоах гаьна кхетар юкъерча боараме а кІезигагІа а дола ракеташ дІаяхара хьакъехьара Договор дІадола а далалехьа Чехословакеи ГДР-еи территореш тІара шиий оперативно-тактически ракеташ араяха, аьнна Советски правительствас яь решени. Ховш ма хиллара, ракеташ араяха йолаяьй.

Праге вІашагІкхийттача хана белгалдаькхадар, регионални проблемаш политически наькъаца къоастаянза яргйоацилга. Ховш да, цу тайпарча наькъа образец санна тІаийца дунен халкъашта юкъерча общественноста шеррача гІозарашка советски бІу Афганистанера арабаккха болабе Советски Союз кийча хилар.

Дика уйлаш йолаш мел бола нах ловш ба 2 марта Женеве дІайолаергйола ООН Генеральни секретара лаьрхІача викалага гІоллара афгано - пакистански переговораш толаме чакхъялар. Цу раундагІа гІулакх чакхдаргда аьнна хетадала бахьан долаш да. Ховш ма дий керттерча кхаь документа барт баьлга. ДиълагІчох — советски бІу арабаккхара хьакъехьарчох аьлча, укхаза а деррига къаьгга ховш да Афганистана хьакъехьа М. С. Горбачева заявлени яьчул тІехьагІа.

Цхьабакъда, долаш да афгански проблема къоастаяра духьале еш дола низаш. Пакистана доалдеча гІозарашка чІоаггІа дувц Афганистана хьакъехьарча советски заявлене тІа «цхьаккха керда хІама дац», цо гІо дергдац машара наькъаца дош къоастадара, ала гІерташ дола хабараш. Цу цхьан ханна женевски соглашенена кулгаш яздара йола услови санна хьалхадоах Афганистане хьалхагІа коалиционни правительство вІашагІйолла еза, яхаш, хІанз йолаш йола Афгански кабинет дІа а яьккха, «Наджибулла а ДІаваьккха». Шеко йоацаш да коалиционни правительство вІашагІйоллара дош лоархІаме хилар. Цхьабакъда, из афганцийн шоай гІулакх да, Пакистанага е моллагІча кхыча паччахьалкхенга кхоачаш цхьаккха хІама а доацаш.

Социалистически мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхий министраша Праге хьакъехьа политически наькъаца регионални конфликташ къоастаяра яргйоацаш хилара хьакъехьа шоашта хетар дунен общественноста шеррача тІоанаша хьаллоац, хІаьта дунен халкъашта юкъерча гІулакхашка перестройка елга еррига адамленна дола дика хІама а лоархІ.

Геннадий ШИШКИН.
(ТАСС).

Грозненски производственно-шейни объединене цхьоалагIча цеха дуккхача болхлоша доккхий социалистически декхараш тIанйцад Еррнгсоюзни XIX партийни конференци хьаеллача денга кхачалехьа шийтталагIча пятилетка хьалхарча кхаьшера план кхоачашъяра. Къахьегама ветеранашта нийсса иштта доккхий декхараш тIа а ница, шерра социалистически яхь йоаржаьий цехерча комсомольцашен кагирхошен. Царех нтташ бола хIамаш тега мотористкаш ба графикал дуккха хьалха а баьнна, шоаш денна дош толаме кхоачашш тIехкхоачашш деш. Царех цаI я къона хIамаш тега мотористка, коммунистически къахьегама ударник Бехоева Хаза. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо ший сменни норма 120—130 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа пятилетка хьалхарча шин шера заданн ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, хIайз укх шера май бетта чотагIа къахьегаш я из. Овсаре болх барал совгIа, ше тегаш дола барзкъаш дикен тIехдикен мара хилийтац цо. Цудухьа цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохийт Хазе продукци.

Ший балхах тIехдика кхеташ я из. ХIанз укх сахьате йиъ операцех болх бе ховчарех я къона хIамаш тега мотористка. Ший опыт, дикагIйола балха методаш дIа а йовзийташ, къона цаI-шиь говзанча цо хьал ца кхевеш цхьа шу дIадахийтац. Юкъарча балха тIа а хьинаре дакъа лоац Хазес.

СУРТА ТIА: хIамаш тега мотористка Х. Бехоева.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

БАРКАЛ ШОАНА

ПIаьраска дийнахьа, сарахьо цамогаш хилар тха да — Шимоха. Шоаттадийнахьа Iурра геттара хала а хинна, больнице вигар из.

Назрановски районни больнице дIачувоаккхаше а, операционни истола тIа виллар из. Цу сахьате операци а йир. Массехказза приступаш хиннначул тIехьагIа, сов шерг ийккха хиннадар цун. 18 ди даькхад цу хьал тIа а волаш, фу хиннад ца ховш.

Цхьа операци яь ши ди доаллаше а цхьаькха е езаш хилар. Хьаваргвий-хьогI, яхача хьал тIа даьлар гIулакх.

Цхьабакъда, хирургически отделенерча лорий маькарал, деналн говзали бахьан долаш тха да дийна висар, ма дарра аьлча.

Къаьстта баркал ала безам ба тха операци яьча шоллагIча дийнахьа тха даьна цIий йийшача, ший цIий цунна доннача Омерхаджиев Насруддина. Ший дегIацара цIий ца кходеш а, унахо Iоажалах ваькхха из духхьала лор хинна Iац. Визза вола саг а ва.

Иштта дег тIара баркал ала лов тхона отделене лорашта Чемурзиев Мусвайна, Сагов Ислама, медицински йижарашта: Дзаурова Iашата, Баркинхоева Лейпайна, Циздоева Аьсета, Аушева Iайнайна, Колоева Зинайна, Дудургова Хадчата — тхоаь да Iоажалах воаккхаш гIо даьрашта.

Цу наха духхьала молхашцеи маьхашцеи дарба даь ца Iеш, шоай дIайхача, хозача дешашца, кIаьдача кулгашца дарба ду наха. КIалвисача унахочунна гонахьа хьувзача тхога ала а хоза дош корадоагIар царна.

Ираз долаш, шоайх иштта адамашта беркат доалаш бахалба уж!

Экажкъонгий-Юрта вахача Гагиев Шимовхий дезал.

ПЕРЕСТРОЙКА БIУХОЙ ХИЛА

ТIЕХЬАТЕТТА ЙИШ ЯЦ

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленумен КПСС XXVII съезден решенеша вай вахаре овлангара денз керда хувцамаш дIадоладир. Атта гIулакх дац вай дIадоладаьр. ДIахо ла йиш йолаш дацар хIама бе-башха ца хеталга. Карьеризм, тунеядство, ца даьр даьд яхалга шерра даьржадар вай мехка. Революционни хувцамаш эш из деррига дIадаккхара. Уж хьахулаш а латт хIанз, цар цIи — перестройка.

Дукха ха йоаццаш хиннача тха завода партийни собране коммунисташ хIанз латташ долча гIулакхий кIоаргга анализ йир, кхоачамбоацараш дIадахара хаьдда наькъаш белгалдаьхар. Политически экономическии дешар, наха юкъе беш бола политико - массови болх тоабе беташ хиларах дийцар.

Парткома бюро хIара член хаьддача коллектива тIачIоагIваь ва. Масала, сона, тIадиллад аз къахьегача № 130 йолча цехе агитационно - массови балха тIахьожам лоаттабелга. Вайцига во традици а хинна дIаэттад доккхийча цIейшка мара пенгазеташ ара ца хецалга. Цар тIа а духхьал толамех мара ца дувцалга. Из оамал цIенъяь дIаякхха езаш я. Критика, самокритика йолаш, гIулакхий анализ еш, лодыраш, дисциплина телхараш бувцаш хила деза пенгазет.

Тха завод дуккхача хана республикански а Еррнгсоюзни а социалистически яхьашка призови моттигаш йоахаш хьаенаяр. Бакъда, укх шера, хозрасчетага а, ше-шийна финансированн ярга а даьннначул тIехьагIа, гучадаьлар кердача тайпара болх бара оаха кийчо во яьлга. Цу даькъе коммунистий бехк кIезига бац. Завода вIаштIехьдаьннадац дIабахача январь бетта планови заданеш кхоачашъе, оаха, коммунисташа лакхе латтача инстанцешкара хоадам боллаш хьадийхадац гIулакх цIенхаштта бокъалгахьа доаккхалга.

Тахан тоъам болаш дац нах дика къахьегара тIахьехалга. ХIаране ший болх бе-ча беррига низ тIабахийта беза хьалхашка латта декхараш кхоачашдара.

Цу тайпара нах кIезига бац тха цехе. Царех ба коммунисташ, слесараш А. Пронин, М. Дементьев, мастер Н. Прохоров, кхыбараш. Цар тIедилла гIулакх кхоачашдергдолга тийша хила мара везаш.

Массехк юкъара декхараш кхоачашделга сайна тIадилла дале а, аз керттера декхар лоархI технологически оборудованена ремонт яра слесарь се хиларах тарра, сай болх цIена кхоачашбелга. Цудухьа гIерт цIийвала везаргвоацаш къахьега.

Лакхе хозрасчетагIа хьоахадир аз. Ма дарра аьлча, цу формагIа оаха болх бу шоллагIа шу дале а, хIанз дукха нах нийслу, къаьстта болхлой, цунах ца кхеташ. Цудухьа экономически дешар Iомаделга дIадоладе деза ерригача участкашка. Цу балха духкагIа юкъеоза беза экономисташ, боахама кулгалхой.

Укх тIеххьарча хана дукха дувц тайп - тайпара совещанеш, заседанеш кIезигагIа е еза, яхаш. Бакъда, хувцамаш-м кIезига да. Профсоюзни, партийни органашка хержачарех ца аьлча а, кхыметтел са а, мугIареча болхлочун, кIира массехказза тайп - тайпарча мероприятешка дакъалацара балха тIера вувла везаш нийслу.

Къайле йолаш хIама дац вай республике массанена эрсий мотт дика ца ховлга. Бакъда, из зувш бац «Знание» яхача общества активисташ. Сона дага а доагIаш тха предприяте нохчий, гIалгIай меттала цхьаъ цаI лекци йийшаяц. Цу тайпара хьал да кхыча коллективашка а. Дагадохкарагга аьлча, цу хьакъехьа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома тIанйца лаьрхIа решени ма йий. ХьатIакхаьчай из решени кхоачаш ца ечаргара доаггIар хьадеха деза ха.

Телевидене, радиопередачашка ладийгIача, газеташ дийшача дика хоалу вай республике СССР Конституце положене дIадехараш гIожа телхадеш йола дин секташ хIанз а йолга. Царца боагIаш бола къовсам ца лоаттабелга а гуш да. Идеологически фронта болхлой декхар да из гIулакх тоаделга.

Гуш долчча тайпара, къоастае еза проблемаш дукха я. ХIаьта уж тIехьатетта йиш йоацалга а гуш да. Перестройка лерттIа дIагIолга вайх хIаранех тийша да. ХIаьта цу даькъе коммунистий бехктокхам къаьстта лакха ба.

М. МАМАЕВ,
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода слесарь, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома член.

ЭККХАДЕ МАЛАР, ЮКЪЕДОАЛАДЕ ЛОВЗАР, САКЪЕРДАМ

Корта бохабу малар меларах цIаккха а пайда хьабаьнна моттиг яц. Цхьабакъда, дукха я наха цо зенаш даь, из бахьан долаш доккха хатараш хинна моттигаш. Укх каьхата кIал кулг яздаьча цхьанне коа саг йоагIаш моттиг нийсъелар. Нах дика дIаберзабир ковна даьша. Сайрийна саг йоалаяьча зIамигача сага новкъостий баьхкар. Хьаьший Iоховша а баь, мел эшар дIатIадахьийтар цар истола тIа. Цхьа ха яьлча баьхкар цхьаькхаш. Уж саг йоалаяьчун даьвеший цIагIа ховшабир. ГIулакх хоза дIадодаш дер. Дуаш-молаш пхи-ялх сахьат даьлар, кагийча наьха кеп хьалъялайэлаелар. Даьвеший цIагIа баьгIарех шиъ шийца дIа-хьа гIар а яькхха, вIашагIлетар. TIаккха цу цIен воккхагIа волчо дIа-хьа а къоастабаь, хоза къамаьл а даь цIабехийтар уж. Цул тIехьагIа маларо корзагIбаьхар хьалхагIа баьхка хинна хьаьший а. Шоайла дIа-хьа гIар е баьлар. Геттара а хала хилар уж совцабе, гIар тее.

Цу тайпара масалаш кIезига нийслац саг йоагIача-йодача. Лакхе вай дийцача-м во доацаш, хатар ца хулаш чакхдаьлар гIулакх. Цхьабакъда, иштта массе хана мича хул.

ХIанаг Цкъа-дале, малар котдоалаш латт ШозлагI-дале, йийцлуш латт халкъа хоза оамалаш, дика традицеш. Цу деша бехке, дукхагIдолча даькъе, вай цIагIа бола боккхий нах ба.

Малара меттел кхы тайпа сакъердам хилийта беза вай кагирхошта. TIаккха кIезигагIа хургба пелана тIаккхувдараш. ХIаьта хIанз гIалгIай саг йоагIача-йодача наггахьа мара хилац ловзар. Из дика традици вайнаха юкъера дIайоаккхараш ба моллаш да тхо, яхараш. Во кхьаьчача меттел, дика денача а дерригa доал шоай бе доалладу цар Юрта хьаьший баьхача, кагий нахи меккарийн хьагул а бий, ловзар деш традици хиннай вай халкъа. Иштта са а къердийте, тух-сискалах а кхетийте дIабохийташ хиннаб хьаьший. Хьаша ца хилча а, кхоъ-виъ саг вIашагIкхийттача ловзар хулаш хиннад. Цхьабакъда, корта бохабу малараш-м мийннадац. Цу хана къарах е кхытайпа малараш хила-м хиннад, амма хIанз санна мийнна дац-кх.

Тхо дахкац оаха укх письмо тIа белгалдаьх хIамаш корта бохабу малараш вайна юкъе кIезигагIа хилийтара, кагирхой салоIам хьаькъалца вIаштIехьбаккхара санна йола проблемаш дIаяхара кийча рецепташ я ала. Хетаргахьа кororгда кхы а пайданегIа дола наькъаш. Цхьабакъда, дика денача ловзар-пандар хиларо, кагийча нахаи меккараштеи шоайла безам баа моттиг хилча, шеко а йоацаш, «пелинг» тIехьашка даргда. Шоана фу хет цох, газет дешараш?

письмон кIал кулг яздаьд город Назране бахаш болча 10 дезало.

НАЛЬГИЕВГIАР,
УМАРОВГIАР,
АЗИЕВГIАР,

ПИСЬМОШ

НОВКЪОСТАЛ ДЕХ

ПОЧТА ВО КХУХЬ

ХIара шера дукхагIа язду наха газеташ, журналаш. Из кхетадеш да, хIана аьлча перестройка йолаелча денз чулоацам болашагIа ирагIа хул цар тIа кепаетта материалаш, гуччахьа дувц бакъдолчох. Цар Iомабу нах гласностен демократен хьалашка баха, из нийса кхетае. Цудухьа чIоагIа халахет укх бехктокхамеча хана тха улица тIа бахача наьха керда газеташ, журналаш ханнахьа деша таро ца хилар. Из нийслу бувзама отделене болхлой бехкагIа.

Оаха 1988 шера подписка яьр а йоацаш, кхытайпа корреспонденци хьакхухь тхона каст-каста. Е цхьаьнха а хул: цхьайолча хана цхьан газета 3—4 номер яхь

Ираз долча наьха Iуйрийна керда газеташ деша таро яле, тха почтальоно селханара корреспонденци а тахан мара хьаяхьац. Из тхона бIаргагуш а йовзаш а яц. Хургъяр, нагахьа хьалха тхона почта кхнхьача Скрипочка Зоя Николаевна санна бехктокхаме а хеташ, цо шийна- тIадилла гIулакх лерттIа кхоачашдоре, Зоя Николаевна хIана йовзар улица тIа мел бахана наха? Йовзар, из массе хана ший болх тешшамен лерттIен беш хиннадаь нахаца Iимерза а безаме а хиннадаь. Тхона хац хIанз цунах фу хиннад, мичахьа болх бешя. Цхьабакъда, чIоагIа дезар тха улица тIа бахача наха из шоай участке болх бе юхаяйтар.

Дехар ду оаха: хьаязда газеташ, журналаш ханнахьа хьаькхахьа тхона. ХIаьта шоай болх лерттIа бе безам боаца бувзама отделене болхлой бехктокхаме озабеза ха хьатIакхаьчай

ЗЮБАНОВГIАР,
КЕЛРОВГIАР,
ЩЕРБИНИНГIАР,
ДУБАЕВГIАР,
МАТАЕВГIАР,
г. Грозне Московская яхача улицагIа бахараш.

* * *

Хозахеташ деш аз тIехьарча шерашка «Сердало». Из хIанз ирагIа да. Каст-кастта го йиш я цун оагIош тIа чулоацам болаши дика язъьяь проблемни статьяш, фельетоташ. Дукха теркам тIабохийт цо социальни дешашта а. наьха хьашташ теркалду. Из дика а хеташ, укх шера а ханнахьа подписка яьяр аз «Сердалона». Цхьабакъда из сога дешийта дагабац почтальонаш. Укх шера январь бетта цкъа маг а деналац сона «Сердало», хIаьта феврале цхьаккха а кхаьчадац.

Со воккха хиннав. Республика бувзама управлене а ваха леткъаш лела низ бац са хIанз. Цудухьа, аз дех хьога, хьамсара редакци, газет хиннахьа хьакхахьийтара гIо де сона. Со вах укх адресагIа: г. Грозный, ул. Старосунженская № 25 (код. 120) 144).

С. ДОЛГИЕВ,
пенсионер.

* * *

РЕДАКЦЕГАРА: TIехьарча хана редакционни почтада каст-кастта нийслу лакхе доаладаьраш санна дола письмош. Наха яьду газеташ, журналаш во кхухь е вIалла ца дахьаш а моттигаш я, яхаш. ХIанад из иштта? Малав цу тIулакха бехкевар? Цу хаттарашта жоп далар дех оаха республика бувзама управлене начальникагара А. Хантагара. Тхоашкара цIаькха цхьа хаттар а оттадергдар оаха цунна хьалхащка: уж кхоачамбоацараш нийсдалийтараш, гIалаташ дувлийтараш бехктокхаме озара фу даьд?

● «Сердалос» критика яьчул тIехьагIа

МАРШРУТ ХИЙЦАЙ

— «Ховш ма дий Назране дукхагIйола предприятеш, организацеш городал арахьа укхалга. Цудухьа хала да наха балха аха. Аз айса хIара денна лов из хало. 2—3 километр нийкъ бе безаш хул со райисполкоме юхха цар» — яздора редакце ше соцача городской автобусаца больнице вахар духьа. Атта дац из. ХIаьта тхона хулаш йола хало дIаяккхара эшар кIеззига хIама мара дац. ХIанз городе гIолла лелача автобуса маршрут хувцаш йола хало дIаяккхара эшар кIеззига хIама мара дац. ХIанз городе гIолла лелача автобуса маршрут хувцаш йола хало дIаяккхара эшар кIеззига хIама мара дац. ХIанз городе гIолла лелача автобуса маршрут центральни больнице кхаччалца йIаьхьий, яхаш. Назрановски райисполкомаца баьча бартагIа хIанз автобус лел кердача маршрутагIа: центральни районни больницера денз «Назрань» яхача автовокзал, Назрановски трикотажни фабрика, «Электроинструмент» завод, Пожарни, Ленина, Коммунальни улицашка гIолла Аьлтн - Юрта кхаччалца.

дайтача письмо тIа город Назране вахача пенсионера, 2-ча группа инвалида А. Эльджаркиева.

Из письмо «Сердалос» кепатехар укх шера 16-ча январе, «Маршрут хувца еза» яхаш корта а болаш. Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад «Чеченингушавтотранс» территорнальни объединене генеральни директора заместитела Х. Татриева. Цо хоам бу, 1988 шера 15-ча январе денз города Назране гIолла лелача автобуса маршрут центральни больнице кхаччалца йIаьхьий, яхаш. Назрановски райисполкомаца баьча бартагIа хIанз автобус лел кердача маршрутагIа: центральни районни больницера денз «Назрань» яхача автовокзал, Назрановски трикотажни фабрика, «Электроинструмент» завод, Пожарни, Ленина, Коммунальни улицашка гIолла Аьлтн - Юрта кхаччалца.

IА ЮКЪЕХЬОШ ДОЛА ДАКЪА

Химически реагенташ еча Карабулакски заводе эггара йоккхагIа партийни организаци йола цех я технологическияр. Цунна юкъе йолх энергоцеха, лабораторе, тIахьожама-бустама приборий цеха партийни группаш. Ерригача балха моттигашка, участкашка болх беш ба коммунисташ. ХIаьта цу цехови партийни организаце балхах тийша да коллектива гIулакхаш.

Укхаза учете латтача 43 коммунистех 26 химически реагенташ еча цехе къахьегаш ва. Цудухьа хIанз, хозрасчета хьалашка болх беча хана, коммунисташа цIенхаштта а объективно а оценка-ю шоаш беча балха. Цехови парторганизаце секретара, лабораторе заведующе С. Абрамяна, партгрупоргаша П. Газдиевас, В. Ковалева практикана юкъедоаладаьд коммунисташца вIашагIкхетараш дар, беседаш яр. Цехови партийни организаце активо еннача предложенех хьадаьд перестройкас керттера дIадехараш белгалдаьха плакат. Уж да, шеррача гласноста ларда тIа критикен самокритикеи яра, социальни сфера дегIайоалаяра къаьстта теркам тIабахийтар. ХIаьта, бухсоццача кхаьчача коммунистий авангардни лоархIам лакхбар, партийни организаце денал чIоагIдар. Уж еррига а положенеш хьалхагIа а йовзаш яр. Цхьабакъда, иштта шоайла айхха вIашкатехаяц тахан мара.

Шеко яц, коллективана а партийни активана а пайдане хинна дIаэттад завода кулгалхоша, специалисташа цехий болхлошца чакхдоаха вIашагIкхетараш. Амма, уж духкагIча даькъе цхьа лостам болаш хул. ХIанз, къахьегама кердача системагIа мах беча хьалашка, болхлошта ха безам ба шоай алаш мишта хургда, гIулакх лерттIа дIадахьа новкъарле ер фуд. Нагахьа санна хьалха беррига а бехк кулгалхошта дIатIабехкаш царга хаттараш телаш хиннадале, хIанз чакхдоахача вIашагIкхетарашка шоаш юкъехьоча даькъах, духкагIа дувца баьннаб болхлой. Ма-дарра аьлча, царех тийша ма йий план, коллективо толам бакхар.

Цехови партийни организаце идеологически болх чIоагIбарах дувцаш, ала доагIа тIеххьарча хана агитаторийн политинформаторийн лоархIам лохбенналга. Эсала чакхйоах коммунистически къахьегама школа занятеш. Из бахьанце бехк баькхаб профкома председателах А. Кудиновайх. ХIанз духкагIа теркам тIабахийта беза болхлой цу школашка Iомабара. Партийни собране декхарийла а яь, цу лоархIамеча деша кулгалдеш я завода планови отдела йоккхагIйола инженер Р. Семенихина. Бакъда. сагото яйташ да цхьабола болхлой цу занятешкара удаш хилар, дисциплина ца хилар. ХIаьта къонача коммуниста В. Семенихина кулгалдеча «В» смена реакторни блока аппаратчикаш, болх ца бенш оборудовани лоаттаярах шоашта харцахьа бехк баьб, аьнна занятешка баха тиганзар. Кхетама болх беча инициатива карара ялийтай укхаза партийни группо, харцахьарча уйлаштеи къамаьлаштеи парГIато а луш.

Шоай къахьегама, быта хьалаш тоадарга хьежжа мах бу наха перестройкана. Болхлой раьза бац заводской медпункте медсестра ца хилара, балха моттигашка аптечкаш ца хилара. Уж дешаш ханнахьа къоастаде декхарийла бар коммунисташ А. Кудинован, И. Гоголеван. Дукха бехкаш доах заводчаната Сунженски автотранспортни предприяте водителаша беча балхах.

ГIулакх чоалхане дийрзад завод «Бурение» яхача Iилман-производственни объединене доалахьа дIаелча денз. Экономически финансовни гIулакх леладара дола дуккха лоархIаме нормативаш хIанз а хувцайола мара яьяц. Производственни гIулакха чIоагIа Iаткъ смежникаша поставкай договор кхоачаш ца дар. Каст-кастта нийслу кийча продукци дIаяхийта вагонаш йоацаш. Иштта, соахка июлеи августеи 17 дийнахьа болх а ца беш лаьттар завод. Из бахьан долаш потребителашта хьалхашка докхха декхар тIадисар предприятена. Духхьал ноябрь бетта йоагIа продукци дIа. ца яхийтарах 43 эзар сом гIод такха дийзар.

TIеххьарча биъ бетта графикал хьалха а бувлаш къахьийгадале а, йоаяь ха мегтаоттае маганзар коллектива.

ХIаьта а каррча шера январь бетта итогаш во хилан-цамаш-м кIезига да. Профсоюзни, партийни органашка хержачарех ца аьлча а, кхыметтел са а, мугIареча болхлочун, кIира массехказза тайп - тайпарча мероприятешка дакъалацара балха тIера вувла везаш нийслу.

Къайле йолаш хIама дац вай республике массанена эрсий мотт дика ца ховлга. Бакъда, из зувш бац «Знание» яхача общества активисташ. Сона дага а доагIаш тха предприяте нохчий, гIалгIай меттала цхьаъ цаI лекци йийшаяц. Цу тайпара хьал да кхыча коллективашка а. Дагадохкарагга аьлча, цу хьакъехьа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома тIанйца лаьрхIа решени ма йий. ХьатIакхаьчай из решени кхоачаш ца ечаргара доаггIар хьадеха деза ха.

Телевидене, радиопередачашка ладийгIача, газеташ дийшача дика хоалу вай республике СССР Конституце положене дIадехараш гIожа телхадеш йола дин секташ хIанз а йолга. Царца боагIаш бола къовсам ца лоаттабелга а гуш да. Идеологически фронта болхлой декхар да из гIулакх тоаделга.

Гуш долчча тайпара, къоастае еза проблемаш дукха я. ХIаьта уж тIехьатетта йиш йоацалга а гуш да. Перестройка лерттIа дIагIолга вайх хIаранех тийша да. ХIаьта цу даькъе коммунистий бехктокхам къаьстта лакха ба.

М. МАМАЕВ,
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода слесарь, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома член.

Сона хетачогIа...

ДА ХИЛА IОМАЛЕ

Фуд перестройка яхилга? Сендухьа эш из, малагIа да цун маIан?

Цу хаттаращта дала жоп кororгда «Перестройкеи вай мехка а дерригача дунен тIа а кердача тайпара уйла яреи» яхача М. С. Горбачева книжка тIа. Из ца дийшачоа, мадарра кхетаде хала хургда перестройка яхилга фуд. ХIаьта цун маIан кхета ца дича толамаш доахаргхиларах догдаха йиш яц.

Сага ший гIулакх хьинаре дIадахьа вIаштIехьдаргда, нагахьа санна цунна шийна хьалхашка латта декхараши ше хьадечох бухсоццаш хьахулари довзаш хуле. М. С. Горбачева ма аллара, «Саг сомавакхха» а «хьинарегIа болх бе» а беза, хьадеш дола хIама уйла а еш, цунах дог а лазаш де деза. Из доагIаш да вайх хIаранена. ХIана аьлча, перестройка е езараш нах ма бий.

TIеххьарча хана ара мел доалача партийни документа тIа белгалдоаккх, хIара саг ший моттиге да хила везалга. Малав из, ший гIулакха виззa вола да? Сона хетачох, из ва дика болх бе, боахам лелабе ховш вола саг. Цу хьакъехьа дагадохийта безам бар са экономика общество деГIаахара керттера бустам болга.

Каррча шера вай республика дуккха предприятеш, организацеш йиззача хозрасчетеи самофинансированеи хьалашка болх бе йолаеннай. ХIанз хIара кепиг лархIа деза коллективаша. ДукхагIйолча промышленни предприятешка, заводашка, фабрикашка из де хала ца хила мег. Цхьабакъда, атта хургдац хьалха денз пайда ца беш хьайоагIача совхозашта, къаьстта паччахьалкхен дотаце тIа яьгIача колхозашта. TIаккха ший гIулакха боккъонца да хилара эш хIара болхло, кулгалхо хIаьта а, экономически дешарех кIоаргга кхеташ хулга.

ДикагIа мишта вIаштIехьдаргда из?

Цу гIулакха лоархIамегIдар — экономически дешар. Цхьабакъда, цу юкъе хила йиш яц къаьнара, лекционни хьисапе дешар леладара практика. Хано хьахьехьад из форма дукха пайда луш йоацилга. Малав болхлоштеи юкъерча звенони юкъе дешар дIадахьа дезар? Шеко яц, экономически служба болхлой (уж хIара боахаме ма бий). Укхаза цар дукиха де йиш я. Инженерно - технически болхлоел дикагIа йовз царна экономика. Экономисташ декхарийла ба «готтига» моттигаш гучаяха, царех дувца. Сона хетаргахьа, дукагIйолча коллективашка экономически дешар формана, даьд аьнна «галочка» оттаяр духьа леладу.

Боахамий кулгалхой экономически кийчбар гIулакх укх тайпара леладича бакъахьа хургдар. ВIашагIйолла еза экономически сообщество. Укхаза дешара процесс дIахьош, цунна кулгалдеш хила беза экономически IилманI е йоккха практически опыт йола нах: мехкдаьтта, педагогически институтий, университета, опыт ни станцей, экономически отделий болхлой. Цу деша юстара латта йиш яц кепайоазув, радио телевиденеи болхлой. Сона дагадоагIа вай республикански газеташ тIа цхьан хана «Экономически клуб» яха рубрика лелаяь. Экономически дешар ца ховлга дIадоаккхаш йола ший тайпара школа хиннаяр цох. Из гIулакх юхаметтаоттадича бакъахьа хургдар.

Цу хьакъехьа геттара нийса а ханнахьа а енна предложени я Госбанка республикански контора управляюще А. Вартанова КПСС обкома тIеххьарча пленуме еннар. Республика боахамаш хозрасчетагеи самофинансированегеи довлача хана хиланза даргдоацаш хIама да партийни комитеташка экономически отделаш вIашагIйохкар. Цар цIенхаштта тIахьожам лоттабергбар финансови дисциплина кхоачашъяра, боагIа мах бергба харцахьарча новкъа баьннача кулгалхой, финансово - боахама гIулакх леладара юхьанцарча партийни организацей теркам тIаоргбар.

Гуччахьа дIааргда вай, экономике дукха дайнад предприяте кулгалхоех дукагIбараш доал дара боккъонца кийчбаь ца хиларах. Вай республике кIезига ба экономически дешар дийша кулгалхой. ХIаьта экономически IилмаI ма хулла сихагIа карадерзарга хьежжа вIаштIехьдаргда сихагIа перестройка е, бухсоццаш хьахулар духкагIа хилийта.

Со бухгалтер ва. Йоккха я са опыт. Аз массаза уйла ю экономически дешар леладара дешай. Вахаро, практико хьахьокх: болхлошта, гIулакхерча наха, юкъерча звенон кулгалхошта кIезига да духхьал экономика лард Iомаяр, царна шаьра йовза еза производства учети тIахьожами лелабара лард а. TIаккха дикагIа кхета а бергба, тIа а эцаргба цар коллективни къахьегам, кхетаергIа чоалханеча боахама механизма башхалонаш. Долче, боахам лелабе IоманI лургба. Е кхыча тайпара аьлча, болхлошта ха деза план сенах хьахул, пайда малагIа ба, алапи мичахьара хьадоал, производство дIахо дегIайоалаяра фу эш; общественни фондаш мишта хьахул. Укхаза IалаьмаI дукха да бухгалтера де йиш йолаш. Цо шийна ховр наха дIахьеха деза.

Цу даькъе массанена а къаьгга дола масал да бухгалтера болх дика бовзаш вола Урус - Мартановски района «Солнечный» совхоза директор И. Дедаев. Дукхача шерашка совхоза керттера бухгалтер волаш болх баьб цо.

Нагахьа вай массавар а экономика дIатIаверзе, гIулакх хургда, «Солнечный» совхозе санна. Дукхача шерашка тIехьабусаш хьабена боахам тахан республике дикагIчарех цаI ба.

А. МАГОМАЕВ,
тIема а къахьегама а ветеран.

ГОРОДО — ТХОНА, ОАХА — ГОРОДА

Пермски область. Добрянка яхача уральски городокерча Пермски ГРЭС-а кагирхой чуІе фусамаш хьа лъеча комплекса балха тІа керттера принцип а хинна дІаэттай самофинансировани. Госбанкера шоай счето царна гІишлош яраи совгІа квартиращта ремонт яра, помещенешта художественни оформлени яра санна долча лоархІамерча гІулакхий тайпаш дегІакхувлара новкъостал ду ДІадахача шера МЖК-с ше бьача балхах 25 эзар сом цІена пайда бар. Из рузкъа цар коллектива хьашташка хьежа МЖК эндиненеши вІаштІехьа яхара дІадахийтар. Хьахулача пайдо дирекцена МЖК членашта ссудаш дала таро лу, хІаьта, іохкера а, из комплекс дегІакхувлача дІадохийт.

Уж толамаш МЖК дегІакхувлилгах, шоашта цІенош хьалде таро йоацача производственни сферера боаца а зІамигача предприятей а къона специалисташ чуІе фусамашца Іалашбеча кхьтІа таронаш лоархІача городской Іаьдал хьаллацар бахьан долаш доах. Кагирхой комплекса членаша пхе цІагІара итт процент квартираш къонача лоранта, городера гІулакх деча сферера болхлоша еннай. Цо жилищни проблема къоастаеча дикка дІахьалхашка ваха таро лу.

Шоайла цхьоагІо-барт болаш бах МЖК-а микрорайонера нах. Массазара ситуаци — тахан берашка хьожаш я «дежурни нана» Э. Корнукина (сурта тІа) — Добрянски цІенош деча комбината болхло.

Е. ЗАГУЛЯЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СУДА ЗАЛЕРА

ХАРЦАХЬА НИКЪ

Нана еннаяр Руслана. Да Мовла шийна саг а йолаяь, Курски областе вахаш вар. Руслан Ассински станице, Бакина цІерагІча улицагІа, № 68 йолча цІагІа вахача ший даьца витавар дас. Воккха саг могаш вацар, кІаьнкага хьажа, цунна доал де вІаштІехьдалацар цун.

Руслан хьогар дан нанен долаш болча ший нийсархоех. Цар барзкъаш а дикагІдар. Царга хулар магнитофонаш, транзистораш.

БІарг лакха а хьехам бе а саг воацаш висача Руслана дагадехар къоал де. Ялхайтта шу мара дацар цун, къоал гуча а даьнна, 1987 шера 20 мае Сунженски районни халкъа судо чувалла ши шу ха токхича хана. Бакъда теха ха токхилга ши шу тІехьадаькхар цунна из зІамига хиларагІен ше даьча зуламан уйла а яь, из кхетарга дог доахаши. Из кІаьнках баь къахетам бар.

Да ший воІо фу леладу хьажа ванзар, иштта харцахьара хІама цунгара гучадаьлча хІаьта а. Из хиннадац. Ший син йоакхо йичахьа, кхьчоа сагота хиннавад да. ПаргІата вужаш, мерза наб еш ваьхав. Хьан бехк боаккхарга цох? Хьанна хов Курскерча наха цун Ассинске воІ вий, цо зулам даьдий? Из харцахьаьннавий? Цхьаннена а хаІ ТІаккха Мовлийна кхьі хІама эшац.

ХІаьта халкъа судо шийх баьча къахетамах хоам бирий Руслана? ВІалла а бинзар. Цул совгІа, кхьі а ше иштта къахийтта вутаргва аьнна хийттар. Суд яьчул тІехьагІа дукха ха яккханзар Руслана цІаькха а къоал де. Мичара фу лочкъадергда-хьогІ яхаш, станице бІарг лакха волавелар из. Цкъа цунна бІаргаяйра Пролетарски улицагІа латта «КамАЗ» № 82-06 ЧИО марка йола автомашин. Садайча цун кабина чу вала лаьрхІар цо. Из дар 1987 шера 16 сентябре. Бийсана, ше соцадаь махиллара, кабина чу ваьлар Руслан. Зехьа хиланзар къонача «кІанта» поход. Кабина чу яр 70 сом мах бола маІача наьха плащи «Крон» яхача маркагІа 300 сом мах бола японски транзисторни магнитофони, «Ка яьлар» Руслана уж дІаяхьа. Бакъда машина водитель Межидов Хизир дІахьорг мичай, аьнна кабина чу хІама ютаргйоацача ваьлар.

Къайладахар Руслана даь хьоал. «ТІаккха кхьі а де мегаргда-кх» аьнна хийтар цунна. «Машинаш даьхьа йийй хІанз, цхьаккха ца хьожаш латтача машина чура хІамаш яхьа аттагІа да-кх, кхьча тайпара къоал дечул» аьнна уйла йир цо.

Ше «КамАЗ-а» кабина чура хІамаш йихьа кхо кІира дала доалаш Руслана станица улицагІа латташ нийслу кхьі цхьаьхха машин. Бакъда цун марка кхьі яр — «ГАЗ-24 № 08-06 ЧИЕ», хІаьта Первомайски улицагІа а латтар из. Хьалха санна йоккха кумаз кхаьча еце а, уххаза а «кІезиг-дукха ка яьлар» цун ший диск а тІехьа запасной чарх йихьар Руслана, хІаьта машина да Магомадов Іадлан Азизович запасной чархах ваьлар.

Мерзделар Руслана машинашка чура хІамаш лечкъаелга. «ВАЗ-21011» марка йолча Бабенко Виктор Петровича автомобила чу воал из. Хайра хІама нийслац цу чу Руслана — импортни кассеташ мара ящар цу чу.

Машинашка чувувларах дог эккхац цун цу чура шийна кІезига хІама нийсденнадале а. Ассински консервни завода общежите коа латтача «ВАЗ-2106» марка йолча автомашина чура Руслана лочкъаю «Феникс-301» яха марка йола магнитофон ший ши колонка а тІехьа. Из къоал дир 1987 шера 31 октябре.

«Во говзал» яр хІетта мара ваха дІаволалуш воацача Хантаев Руслана Іомаеш хиннар. Харцахьара никъ бар из. Кхетанзар из хьалхагІа халкъа судо шийх къахетам баь хиларах а. Гучаваьлар къу. Бакъда гучаваьлар пхе кІирагІа диазза къоал даьчул тІехьагІа. Цхьаннена а ца ховш иштта къоалаш деш лийннавий - хьогІ из аьнна хет. ХІаьта шеко йоацаш да цхьаьхха, станице кагирхошта кхетам балара, цар культурни салаІара гІулакха йоагІаш йола йоакхо еш даларе из хІама хург ца хилар.

Хантаев Руслана чувалла кхо шу ха техар халкъа судо, хьалха санна ха тІехьа а ца йоаккхаш.

Т. ЮСУПОВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ХЬАМСАРА КХАЛНАХ!

Грозне, Победа проспекте, 10 йолча уллача «КІадаш» яхача № 14 йолча тика тІа хьех оаха шо.

Тика тІарча болхлоша гойтаргда шоана Индеи Пакистанеи даь кІадаш.

Тха тика тІара нийцача кІадах шун хьае йиш хургьа аьхки ювхаю модни кочамаш.

Шо тхоай тика тІа дахкарга хьеж тхо.

«Промтовары» яха объединени.

БЕШАМАШ ЛЕЛАЕРАШ!

Центральни рынке уллача, № 57 йолча «Ядохимикаты» яхача тика тІа дахка хьех оаха Шо. Цу чура шун эца йиш хургьа:

удобренеш: диаммофос, аммоне сульфат, карбомит, нитродиаммофос, суперфосфат, селитра, аммофос;

химикаташ: карбофос, колорцид, трифос, полихом, сульфарид, хомецин, энтобакторин, цІаста купорос.

Шо тхоай тика тІа дахкарга хьеж тхо.

«Промтовары» яха объединени.

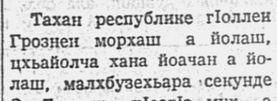

Тахан республике гІоллеи Грознен морхаш а йолаш, цхьайолча хана йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 1—6, Грозне 1—3 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, лаьгІо лоа а делхаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп - тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 4—9, дийнахьа 0—5 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанцн.

КЪОНАХЧАЛЛА ШКОЛА

Батыгов Хьамзата тоъал ха яьккхар Ашхабаде Советски Эскаре гІулакх деш волаш Іомалуш. Цу юкъа ше дикагІча оагІорахьа дІавовзийтар цо, тІема гІулакх Іомадеш хилар. Шийга деаьннар дизза кхоачашдора, дисциплина дика яр. Даьхе тешаме лораергйола бІухо хинна дІаэттар. Ший декхар сий долаш а дизза а кхоачашдора. Массаза а хьалхарча мугІарашка вар из.

ДІахо йодача хана эскарера гІулакх Афганистане де дийзар Батыгов Хьамзата а. Цунна, Афганистане гІулакх деш хиннача кхычарна а санна, дуккхаза хезадар, дийшадар цу мехках. Юхкхера шийна бІаргадайра цигара хьал. Бувзама взводе радиотелефонист хилар Хьамзатах.

ВоккхагІвола сержант яха цІи елча, взвода командира заместитель вир цох. Автомашинай колонна накъаяккха приказ кхаьчадар. ТІом болабелар вІалла дага а доацаш. Аьттув баргбола ха а нийсъяь, советски подразделене дорха атака йир. Хьалха йода машина лотае карагІдаьлар бандиташта. ТІом а беш, тІаяха советски стрелкови подразделени, душманий позице тІа кхаьчар, флангашкара чулаьцар из.

Сатийна хиннача оагІорахьара вІалла дага а доацаш автоматаш яьлар. Уж яьннача моттиге гадоахарг тІа а ваха, тІехьашкара душманий группана дов дир Батыгова, шийца связисташ а болаш. Душманаш хІалакбир связисташа.

Говза а майра тІом барах, новкъосташка аьттув баргболаш тІом байта харах Х. М. Батыговна «За отвагу» яха медаль елар.

ДРА волаш эскаре гІулакх дарах къонахчала школа я оал. Хьамзат раьза ва ше из школа чакхъяьккха.

Даьхенна хьалхашкара ший интернациональни декхар кхоачаш а даь, ше хиннача В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе юхавенав Батыгов Хьамзат.

ХІанз из болх беш ва Г-43-107-М яхача установке къонача болхлой барттайнача коллективе.

Цун гІулакхаш, беш бола болх Даьхенна тешаме хилара, интернациональни патриотически декхар дизза кхоачашдара хьокхам ба.

С. МУРТУЗОВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

1 МАРТ

ШИНАРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «21-ча бІаьшерера экспедиции».
9.35 — XV Іан Олимпийски ловзараш. Фигурни катани. Хьокхара выступленеш. Калгарера передача.
11.35, 15.30 — Кердадараш.
15.40 — Якутски телевидене программа.
16.10 — «Шумен» яхача иллеи халхареи Паччахьалкхен ансамбла концерт. (Болгари).
16.45 — Фильм-берашта. «Къонах мишта хургвар».
17.50 — «Демократега Іомалуш да». Молдавски ССР моттигерча халкъа депутатий Совташка хоржамий итогашта фальсификаци яр.
18.20 — «Салтий фаьлг». Мультипликационни фильм.
18.35 — Школа: перестройка проблемаш.
18.55 — Футбол. «Комсомольская правда» яхача газета призах сезона кубок. «Спартак» — «Динамо» (Киев). Кишиневера трансляци. Перерыв йолча хана (18.45) — Тахан дунен тІа.
20.45 — Концерт.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Павел Нилин. Вахар долчча бесса.
22.35 — Тахан дунен тІа.
22.45 — «Дог доахийла йола ши ди». Эстрадни илле къонача исполнителий конкурсага. «Юрмала-88». 1-гІа передача.

II ПРОГРАММА

8.15 — «Городи Іаламе». Іилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Физика. 10 класс.
9.05 — Французски мотт. Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
10.35, 11.35 — Истори. 6 класс.
11.05 — Французски мотт. Іомабу 2-гІа шу.
12.05 — В. В. Андреева произведенешта юкъера концерт.
12.35 — «Керттера конструктор». Художественни фильм. 1—2 сереш.
13.40, 23.30 — Кердадараш.
16.30 — Кердадараш (гІалгІай меттала).
16.35 — Іилма-довзийтара фильм.
17.25 — Шун дехарца. «Тхо Гунибера да». Дагестански телевидене программа.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера хьал (нохчий меттала).
18.15 — Фильм-реклама.
18.20 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
18.35 — «Прохиндиада или Бег на месте». Художественни фильм.
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!». «Приключения Домовенка». 1-гІа передача.
20.20 — «Спортивни вахар».
20.50 — «Говзанчаш». «Автоспецоборудование» опытно-экспериментальни завода литейщик Х. Аушев (гІалгІай меттала).
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Доазол дехьарча фильма экран. «Падение Икара» (ЧССР).

2 МАРТ

КХАЬРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — Хьайбай дунен тІа.
9.35 — «Бриллиантови кулг». Художественни фильм.
11.10, 15.30, 17.00 — Кердадараш.
15.40 — «Хормейстера вахара юкъера кхо ди».
16.10 — «Агропрома гІулакхаши йоахкоши». Телевизионни документальни фильмай премьера: «Лаьттан да хила», «Миллион мича хьоргда», «Гаьнара Малхбоале».
17.05 — «Моаршал да хьога, музыка».
17.45 — XIX Ерригсоюзни партконференцена накъадолхаш». «Дакъа лоацараш» г. Иваново таксомоторни парке директор харжарах.
18.30, 23.20 — Тахан дунен тІа.
18.50 — Философски беседаш.
19.35 — «Бетта ' тІа етт». Мультипликационни фильм.
19.45 — «Театр» яхача журнала редколлегеца вІашагІкхетар.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Оркестр 'йоацаш». Телевизионни документальни фильма премьера.
22.40 — «Рижадальски дворца музыка». Ригера передача.

II ПРОГРАММА

8.15 — «ДагадоагІий шоана Пришвин волча». Іилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Информатикаи вычислительни техникаи лардаш. 10 класс.
9.05 — Немций мотт. Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Астрономи. Бутт.
10.35, 11.35 — Юкъара биологи. 9 класс.
11.05 — Немций мотт. Іомабу 2-гІа шу.
12.05 — «Падение Икара». Телевизионни художественни фильм.
13.45 — «Іаламца барт болаш». Телевизионни документальни фильмаш: «Розовый ветер», «Озерная быль».
14.25, 23.45 — Кердадараш.
14.30 — «Хьалхара дегагІозаленаш». 2-гІа дакъа. «Массадар санна доаца ахна». Телевизионни художественни фильм. 4 сери.
17.00 — Кердадараш (нохчий меттала).
17.05 — Киножурнал.
17.15 — «Шун книжни полка тІа». А. Исмаилов «Летучая мышь» (нохчий меттала).
17.35 — Бахархой Ерригсоюзни переписага.
17.55 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
18.10 — «Кино: хувцамий ха».
19.00 — «Шоана хетар» (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!». «Приключения Домовенка». 2-гІа передача.
20.15 — «Массанена а хІаранена а».
20.45 — Концерт.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Музыка театре, кино, телевидене. Композитор Э. Артемьев.

3 МАРТ

ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Моаршал да хьога, музыка».
9.15 — «Дакъа лоацараш». г. Иваново таксомоторни парке директор харжарах. 1-гІа передача.
10.00, 15.30, 17.20 — Кердадараш.
10.05 — «Лесные фиалки». Художественни фильм.
15.45 — Музыкальни ганз. Концерт.
16.35 — «Россеца цхьана». Болгаре къаман цІейга. Турецки лоалах мукъаьнна 110 шу дузаш.
17.35 — Іилма: теори, эксперимент, практика.
17.55 — «...Ялхайтта шу даьнен бокхкагІеи».
18.40 — Мультфильм.
19.00 — Поэзен минуташ.
19.05, 23.00 — Тахан дунен тІа.
19.25 — Саги закони. СССР прокуратура органашкара перестройка.
19.55 — ЦТ экрана тІа духьашха. «Юлия Вревская». Художественни фильм. 1 сери.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Юлия Вревская». Художественни фильма 2 сери.
23.10 — «Дог доахийла йола ши ди». «Юрмала-88» яхача къонача исполнителий конкурсага. 2-гІа передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Юкъара биологи. 10 класс.
9.05 — Испански мотт. Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.35 — Л. Н. Толстой. «ТІоми машари». Роман хьахоллара историх. 9 класс.
11.05 — Испански мотт. Іомабу 2-гІа шу.
12.05 — «Экзамен на директора». Художественни фильма премьера.
13.25 — «Хьасташ». Документальни фильма премьера.
14.05, 22.25 — Кердадараш.
14.10 — «Хьалхара дегагІозаленаш». 2-гІа дакъа. «Массадар санна доаца ахна». 5 сери.
17.20 — Кердадараш (нохчий меттала).
17.25 — Хьамсарча лаьттан сий.
17.45 — Оаха нохчий мотт Іомабу.
18.10 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
18.25 — Баскетбол. СССР чемпионат. МаІанах. 1-ча моттигах матч. «Жальгирис» — ЦСКА. Каунасера трансляци.
20.10 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!», «Сакъердаме котама кІориг». Мультипликационни фильм.
20.25 — «Керттера критерий — гІулакх» Радиотехнический завод хозрасчета хьалашка (нохчий меттала).
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Олейька». Документальни фильма экран.
22.30 — Концерт.

4 МАРТ

ШАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Саги закони».
9.05 — «Юлия Вревская». Художественни фильм. 1—2 сереш.
10.10, 15.30, 17.05 — Кердадараш.
15.45 — Эрсий къамаьл.
16.15 — Латвийски телевидене программа.
17.10 — «Александр Покрышкин». Документальни фильм.
18.10 — Поэзе минуташ.
18.15 — «Пха». Мехкдаьттен тундраи».
18.45 — Тахан дунен тІа.
19.05 — Фестивалаш. Конкурсаш. Концерташ.
19.45 — «Терем-теремок». Мультфильм.
19.55 — «Камера дунен чу хьеж».
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — ЦТ. экрана тІа духьашха. «Я научу вас мечтать». Художественни фильм.
23.15 — «Взгляд». Сайрийнара информационно - музыкальни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Эрсий Іа». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 4 класс.
9.05 — Английски мотт. Іомабу 1-гІа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. В. И. Ленин — Октября бьаччча.
10.35, 11.35 — Вайна гонахьара дуне. 1 класс. Вай ноанош.
10.55 — «Лицо Дисплея». Іилма - довзийтара фильм.
11.05 — Английски мотт. Іомабу. 2-гІа шу.
11.55 — «Гурахьа цІадоагІаргда». Художественни фильм.
13.25 — Документальни фильм.
13.55, 22.50 — Кердадараш.
14.00 — «Хьалхара дегагІозаленаш». 2-гІа дакъа. «Массадар санна доаца ахна». 6 сери.
16.40 — Кердадараш (нохчий меттала).
16.45 — Доттагіий экран. «Иллиалархочох оала дош». Къулбаседа - ХІирийчен студе телевидене программа.
17.30 — «Служенье муз не терпит суеты». НГІАССР искусствай заслужени деятель В. Раевский.
18.00 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
18.15 — Киножурнал.
18.25 — «Вай юкъара гІулакх» (гІалгІай меттала).
19.15 — Бокс. СССР-и США-и сборни командай матч. «Олимпийский» яхача спорткомплексера трансляци. Перерыв йолча хана (20.00) — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Боксах СССР-и США-и сборни командай матча діахододар.

5 МАРТ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Я научу вас мечтать». Художественни фильм.
10.00 — Діалохх г. Жуковскера В. И. Ленина цІерагІча культура Дворца симфонически оркестра.
11.50, 15.30 — Кердадараш.
10.55 — Документальни фильм.
15.40 — ХІана, сендухьа. Берашта лаьрхІа передача.
16.10 — А. Глазунов. № 8 йола симфони.
16.55 — Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха ден 8-ча марта хетаяь торжественни собрани. Союза ССР Доккхача паччахьалкхен Академически театрера трансляци.
18.30 — СССР Паччахьалкхен академически халкъа хьалхара ансамбла школа-студе доакъашхой концерт.
19.00 — «Лоа дашача хана». Мультипликационни фильм.
19.15, 23.25 — Тахан дунен тІа.
19.35 — Композитора А. Пахмутовай авторски сайре.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Композитора А. Пахмутовай авторски сайре діахьяьхар.
23.35 — Ейга атлетика. Европа чемпионат. Венгрера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Догам дара искусство.
9.05, 11.15 — Итальянски мотт.
9.35 — Н. А. Римский-Корсаков.
10.35 — О. Берггольца поэзи.
11.50 — «Фашизму предъявляя счет...». НГІАССР заслуженни художник Л. Царицинский.
12.15 — «Пазатах керда моделаш».
12.55 — «Эрзя» яха халхара ансамбль (гІалгІай меттала).
13.30 — «Шун декхарца». Концерт.
14.00 — «Хьалхара дегагІозаленаш». 2-гІа дакъа. «Массадар санна доаца ахна». 7 сери.
16.55, 23.40 — Кердадараш.
17.00 — Коньюбежни спорт. Дунен чемпионат. МаІанах. Алма-Атара передача.
18.00 — Ейга атлетика. Европа чемпионат. Венгрера передача.
18.40 — Э. Григ. «Лирически сюита».
19.00 — Баскетбол. СССР чемпионат. МаІанах. 1-ча моттигах матч. ЦСКА — «Жальгирис». Перерыв йолча хана (19.40) — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!», «Ужи вайн».
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Оаз». Художественни фильм.
23.20 — «Черсий - Балкхаройчене гІолла». Документальни фильм.

6 МАРТ

КІИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 23.40 — Кердадараш.
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — ДІалохх Г. Арутюнна (чІондарг).
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — Будильник.
10.00 — «ГІулаих ду Советски Союза!».
11.00 — «Іуйрийнара почта».
11.30 — Киноафиша.
12.30 — Ашарий киоск.
13.00 — Юртара сахьат.
14.00 — «УнахцІено».
14.45 — «СелаІад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Кваг-Хир» (Нигери).
15.15 — «Фаьлг болча хьоашалгІа». «Тенна кхо саг». Художественни фильм.
16.55 — Ейга атлетика. Европа чемпионат. Венгрера трансляци.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Королевский бутерброд». Мультипликационни фильм. «Полет бабочки». Телевизионни документальни фильм.
19.30 — «Игрушка». Художественни фильм (Франци).
21.00 — Ха.
21.40 — Экрана говзанчаш. Любовь Виролайнен. Ленинградски телевидени.
22.40 — Ейга атлетика. Европа чемпионат. Венгрера передача.
23.45 — Моаршал да хьога, Медео. Алма-Атара эстрадни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е діаотта.
8.15 — Портреташ. «Ваьхав поэт Баратынский».
9.55 — «Эрудит», «Седкъилг». Іилма - довзийтара журнал.
10.55 — «Хьехархо волча урокаш... 1-ча классе математика урок. Діахьор РСФСР школа заслуженни хьехархо С. Н. Лысенкова.
11.30 — «Дунен гонахьа». Киноальманах.
12.30 — Экономически знаней лардаш. «Телезко» яха журнал.
13.00 — Дикача наьха вахар. Академика А. М. Люлька 80 шу дизарга. Іилма - довзийтара фильмаш: «Архип Люльна», «Конструктор тІем тІа», «Конструктор Паликарпов».
14.00 — Коньюбежни спорт. Дунен чемпионат. МаІанах. Алма-Атара передача.
15.00 — «Наьна ховли-довзали». Мультипликационни фильм.
15.10 — «Прага — мишта дукхаеза сона из». К. Готт юкъе а волаш телевизионни музыкальни фильм (ЧССР).
15.50 — Ейга атлетика. Европа чемпионат. Венгрера передача.
16.35 — «Эрсий романс». Телевизионни музыкальни абонемент.
17.30 — Мехна театраша хьахьонх «Конотопская Ведьма». И. Франко цІерагІча Киевски Паччахьалкхен Украински Академически драматически театра фильма-спектакла премьера.
19.00 — Ерригсоюзни балета балетмейстерийн артистийн конкурса лауреатий тІехьхьара концерт. Перерыв йолча хана (20.15) — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!», «Лордаши овлаши». Мультипликационни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — Концерта діахододар.
22.40 — Кердадараш.

РАДИОПРОГРАММА

1 МАРТ

ШИНАРА

7.45 — 8.00 «Сельские зори». Хаоттам.
8.15 Республикански газетий обзор.
8.25 Передачай программа.
8.30 — 9.00 Концерт.
9.15 «Бехкотохкама дефицит» (нохчий меттала).
9.25 Музыка.
9.30 «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
9.50 — 10.00 Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.00 Передачай программа.
16.01 «Рентабельность» лакхъярга». Беседа.
16.16 — 17.00 «Хьалхалаттача коллектива портрет». Гудермесски медицински инструментий заводера концерт-репортаж.
18.00 Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 Объявленеш.

2 МАРТ

КХАЬРА

7.45 — 8.00 «Кийча бий теш біаьстана?» (нохчий меттала). Хаоттам.
8.15 Республикански газетий обзор.
8.25 Передачай программа.
8.30 — 9.00 Шахбулатов Аднана иллеш.
11.15 Халкъа тІахьожам болх беш ба (гІалгІай меттала).
11.30 Музыка.
11.45 — 12.00 СССР Халкъий метташ дегІадахнара хьакъехьа буржуазни фальсификатораша дувца харцдараш. Беседа (нохчий меттала).
15.15 — 15.45 Біаьстан муамаш.
16.00 Передачай программа.
16.00 Передачай программа.
16.01 Дунен халкъашта юкъера обозрени (гІалгІай меттала).
16.16 — 17.00 Юрта боахаме хьалхалаттарашта дола концерт.
18.00 Керда хоамаш.
18.30 — 18.40. Объявленеш.

3 МАРТ

ЕРА

7.45 — Дегіаахар юха а увзаш сихдар. Хаоттам.
7.55 — 8.00 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Димаев Саіда иллеш.
11.15 — «Патриот».
11.30 — ХІара дезала — квартира (нохчий меттала).
11.40 — Музыка.
11.45 — 12.00 — Дикала керттера критерий.
15.15 — 15.30 — КПСС XIX Ерригсоюзни конференцена накъадолхаш «Яхье баьннаб хьайбаш леладераш». Назрановски районера передача (гІалгІай меттала).
7.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Керда обрядаш — вахаре» (гІалгІай меттала).
17.31 — Кхалнаьха советий гІулакхаши йоахконашеи (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Объявленеш.
18.40 — «Вахари дин» яха радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Музыка.

4 МАРТ

ПІАЬРАСКА

7.45 — 8.00 — «Сельские зори». Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — Доши гІулакхи цаІ долаш (нохчий меттала).
8.40 — 9.00 — Музыка.
11.15 — 12.00 — «Операца віашагІкхетар» яхача цикла тІара передача (нохчий меттала).
15.15 — 15.30 — «Социализма идеалашта тІехьара къовсамхой кхебе денхарела я школа». Беседа (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Доттагіий оазаш».
17.31 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
17.46 — Музыка.
18.00 — Объявленеш.
18.40 — 19.00 — Ший доалахьара цІенош — паччахьалкхен йоахко.

5 МАРТ

ШОАТТА

7.45 — 8.00 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — «Саг, автомобиль, никъ» (гІалгІай меттала).
8.30 — 9.00 — Іуйрийнара концерт.
9.15 — Яхье яьннача коллективай перекличка (нохчий меттала).
9.25 — Музыка.
9.30 — «Тхога яздуо». Письмой обзор (нохчий меттала).
9.45 — 10.00 — Хь. Осмиева стихаш (гІалгІай меттала).
15.15 — «Кагирхойн хан» (нохчий метала).
15.35 — 15.45 — Музыка.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Концерт.
16.35 — 16.55 — «Закон, коллектив, саг» яха радиожурнал.

6 МАРТ

КІИРАНДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Объявленеш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дунхаеза мелодеш».
11.20 — 12.00 — Джазови музыка концерт.
15.15 — 15.30 — «Эфективни къахьегамаи унахцІенача вахараи тІехьа» яха радиожурнал (нохчий меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче.
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Музыка.
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагІал даршта» яха концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехкокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05063. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 698.